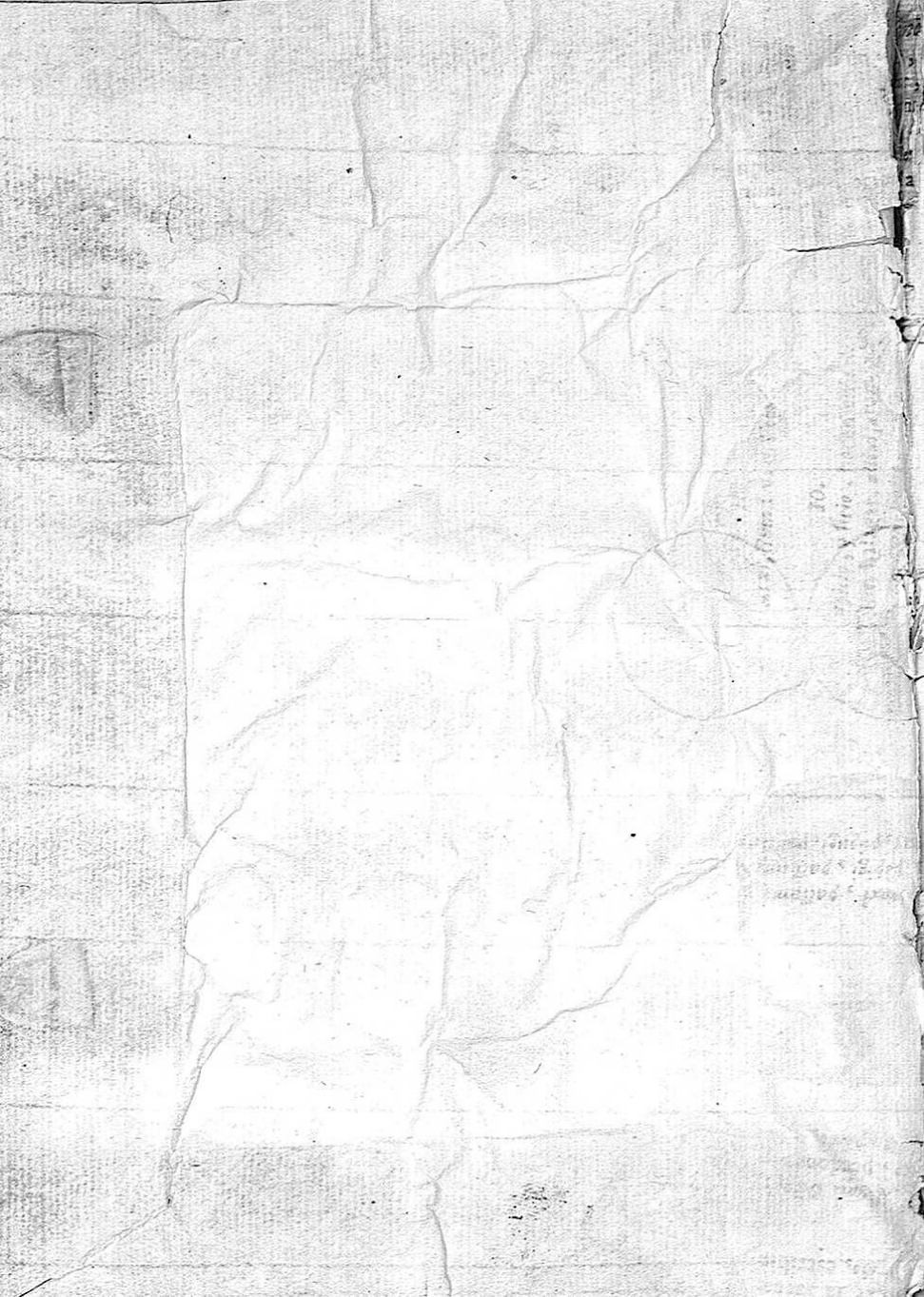

49-62

Cor. 1° tab. ~~5~~ Num. ~~25~~ 25.

Falton 8 hojas

207/2

DE VTRAQVE COPIA, VERBORVM

Et rerum præcepta, vna cum exemplis dilucido
breui q̃ Carmine comprehensa, vt facilius &
iucundius edisci, ac memoriæ quoq̃ fir-
mius inhærere possint.

ECORDVBAE.

EXCVDEBATIOANNES BAPTISTA.

Impensis Alexij Cardenas.

M. D. L. vj.

SUſcepta ſemel a nobis, amice Lector, ſtudioſæ iu-
uentutis nō ſolum Chriſtiana pietate inſtituēdæ,
ſed etiam in re literaria p virili noſtra iuuandæ, p-
uincia, ſtatuimus apud aīos noſtros nihil omnino præter-
mittere, quod ad eam rem cōficiēdam pertinere arbitrare-
mur. Itaq; cum latinæ orōnis p multas & magnas nō ad lo-
quēdum modo, verū etiam ad recte ſentiēdum, iudicādū q;
vtilitates eſſe cōſtaret, eius locupletādæ rōnem, artēq; ab a-
lijs haſtenus vel plixē, vel pplexe traditā, viſum eſt, noua
quædam, ſed ſuccincta & pſpicua magis tractatione cōpleti.
Methodico igit more omnia, quibus latini ſermonis copiā
parari poſſe cēſuimus, breui, facili, atq; expedito verſu expō-
ſimus, qui præter eam, qm afferre ſolet, voluptatē, hoc etiā
habet cōmodi, q; perſtringit paucis ſentētiam & ita cōnec-
tit, vt libēter diſcat, facile capiat, fideliter teneatur. Qua
ſane ratione adductum credimus fuiſſe Horatiū, vt Poeti-
cam artem in verſum redigeret. Præcipue vero Elegiacus
id præſtat, quippe qui ſingulas fere periodos diſticho com-
plectat. In exēplis autem & breuitatis & pietatis rationē
habendam putauimus, vt ea potiſſimum adhiberemus,
quæ rectam & ingenuam educationem, & bonos, ac Chriſ-
tianos mores, non nihil iuuare viderentur. Si quod autē
vocabulum, quod quidem ad artem faceret, vt accidit in-
terdum, legem carminis refugeret, illud nihilominus per-
Tmeſin verſu incluſimus, ſi factū id omnino neceſſarium
videbat

videbat, vel, si omitti, quidē posset, nō esset aut ignorādū, in
margine adscripsimus, sicut scholia quoq; nōnulla adiunxi
mus, vbi expedire visum est, nequid ad pfectam tum ipsius
rei explanationē, tum intelligēdi etiā cōmoditatē deside-
rari posset. Cæterū formulas synonymiarū, quas aliq; Neo-
terici studiosius hinc inde cōflarūt, de industria nos omisi-
mus, partim ne discēdis necessarijs præceptis sua obessent
plexitate: partim q; videmus eruditissimis qbusq; minime
placere, ijs Vti sermonis formulis, seu phrasibus, q̄s nescias
ex qbus erutæ sint authoribus, & nouatas esse plerasq; su-
piceris. Vnicuiq; igitur studioso licebit, quotquot volet,
huiuscemodi voces synonymas, cū ex thesauro linguæ lati-
næ, & Doletī cōmētarijs, alijsq; id genus Scriptoribus, tū
multo certius, scēliciusq; ad intelligētīā & imitationē sin-
gularū ex ipsis bonis authoribus cōparare. Hoc porro o-
pusculū eorū adolescētū vsui est præcipue destinātū, qui a
pud nos institutūtur, quod si cui minus placeat, non vrge-
mus vt probet, sed rogamus, ne damnet. Vale.

ADCENSOREM.

CEorte librum mauis, p̄sa hūc q̄m carmine scriptū.

Maior at vtilitas carminis, atq; decor.

Propria Musarum est hæc duplicē condita cornu

Copia: ceu propriū quæ sibi carmen amant.

Carmine deinde eadem breuius, citiusq; paratur,

Seruatur melius, promptius exeritur.

Hæc nisi persuadent, neq; credis testibus vllis,

Expertus credas fac precor, ipse tibi.

AD COPIAE STUDII EXHORTATIONEM.

Epigramma.

¶ Nudus homo quāvis materna prodeat alio
Artibus inuentis commoda mille parat.
Construit arte domos: vestes sibi cōficit arte,
Arte colit terras: Arte opus omne facit.
Deniq; naturam socia nisi iuuerit arte:
Quanta infœlicem damna necesse pati:
Facūdā ergo minus cum det natura loquelā,
Hæc quoq; nonnulla est arte paranda tibi.
Pro pudor, est qui iā senior balbutit vt infās,
Lingūam ignarus adhuc rite mouere suam.
Si foret aut opifex, aut rusticus ille, ferendus:
Sæpius at populo præest, aliosq; docet.
Aut temere, aut certa, nobis rōne loquēdū est
Differitur temere: lex nisi certa regat.
Ordine, & ornatu solers oratio gaudet.
Cui carbōne rudi picta tabella placet:
Vt varias natura creans, pictorq; figuras,
Sic vario comptus schemate sermo, iuuat.
Ex ternæ gazæ si turpis habetur egestas,
Turpius eloquio lingua decēte caret.

Optimus est homini linguae thesaurus, vt inqt
Ascræus vates, ergo parandus hic est.

En tibi se geminò diffundit copia cornu.

Verborum, ac rerum copia grandis adest.

Quam puer vt facili capiat, teneatq; labore,

Nexam carminibus Musa, vt i ferta, dedit.

Hos flores cape, stringe, tere: hos non deterit.

Quo magis vteris, Copia maior erit. (vsus

A iij DE

DE COPIA VERBORVM LIBER

Prior.

Copiæ utili-
tates.

ταυτολογία

Est repeti-
tio eiusden
dicti.

ομοιολογία

similis oīno
neq; variati

Cui sermonis adhuc curta est, & scabra supel-
Silegat hæc, dānum pellat vtrūq; licet. (lex

Tautologō, vel homoeologon si turpe vocari,

Tædia q; varians gratia nulla leuet:

Si velut in salebra pudor est hære loquentē,

Ridiculum tremulis si reticere labris:

Si tibi grata modis oratio docta solutis,

Si placet Aonio carmen alacre sono:

Si bene scriptores libet enarrare peritos,

Vertere si linguis scripta aliena nouis:

Postremo si posse velis ex tempore de re

Qualibet, vt riuo iuge fluente loqui.

Sermonem aut temere cæptū quādoq; diserte

Perficere, indigna si cupis absq; mora.

Hos tibi parta parit fœcundos Copia fœtus.

Nec discenda minus, si breuis esse voles.

Vbertas Asianorū, breuitasq; Laconum est.

Tedere per medium vult Rhodiense genus.

Quodcūq; ante feras, sit copia nota necesse ē,

Nec bene largitus, nec bene parcit inops.

Ac velut in mensa dapibus genus oē referta,

Quod quantūq; libet sumere quisq; potest.

Si breuis esse voles, delectum Copia præstat,

Vt nihil obscurum complicit arcta phrasis.

Artis

Artis aperta breui constabit summa libello,

Rhetorico maior fonte leuanda sitis.

Quisq; sed hæc cræbo præcepta exerceat vsu

Donec inexhausto gurgite vena fluat.

Nunc eadem redeat varijs sententiâ verbis,

Vt varias formas vnica cera capit.

Nunc & cū socijs genere ambitionis honesto,

Propositum certes plus variare thema.

Totum argumētum ratione refingere discas

Multiplici: vires auxerit ipsa dies

Sic athleta Milo paulatim robore creuit,

Qui vitulum tulerat, ferret vt Inde bouem.

Nunc facias Græcæ linguae certare Latinam:

Aequare vt studeas, ni superare vales.

Vertere nec solū Metaphrastæ more iuuabit

Sæpe Paraphrasten plura locutus ages.

Carmina nunc vatum reddes sermone soluto,

Nunc metrico iunges scripta soluta pede.

Carminis & genera interdū mutare labores,

Et iucuudus, & est vtilis iste labor.

Authorisq; locum fœcūdum nactus, eundem.

Marte æquare tuo vel superare stude.

Porro præcipuum est facunda volumina iugi

Vt studio versans, optima quæq; metas.

Firmius vtq; eadē teneas: repetenda frequēter

Ac etiam: audaci sunt imitanda stylo.

Hactenus hortatus, tibi iam promissa propino.

A iiij Pocula

Pocula,nectareis anteferenda scyphis.

Et prius,vt varijs ditanda oratio verbis,

Deinde sit vt rebus multiplicanda,cape.

Elegātia ser Monitiem imprimis linguæ vānare latinæ,

monis lati/ Sermo sit vt pūus:compossitura decens.

ni necessa/ Barbaries horrenda,solæcismusq; nefandus,

ria. Absit.& improprio more nouata phrasis.

Cur miserū intexas putridis cētonibus aurū?

An nitet immundo gemma sepulta luto?

Obserues igitur sermonis iura latini,

Deinde aliquid mutes,copia sitq; prior.

Copia Ver Mutari possunt voces,constructio,schema

borū p tri/ De tribus his iam iam formula quæq; dat.

plīcē muta

SYNONYMIA.

tionem. Prima Synonymia est eiusdē plura ministrās

Verba rei:vt tellus,terra,humus:oro, pcor.

dlectus ver Sermonem vt varies, nūc hoc, nūc vteris illo:

borum. Non sine delectu,iudiciq; tamen.

His nāq; aut eadem nō significatio plane est:

Aut non ornatus,visq; sonusq; pares.

Authores fac ergo legens,relegēsq; probatos,

Verborum Turba sit in promptu magna reposta tibi.

gna seorsū Sordida,prisca,noua,antiquata,poetica,dura,

notanda. Turpia,rara nimis,vel peregrina notes.

Sordida. Sordida sunt rebus: personisue haud bene di

Osoleta vo Vt si congerro dictus, amicus erit. (gna:

cāa Fabio, Antiquata voco,penicus desueta: vt Apluda,

Fur

Furfur apud veteres, hostis & hospes erat.	& sic disse-
Prisca voces, priscis pereuntibus eruta scriptis	runt ab inusi-
Vt cluo, temetum: quæ modo, pugno, merum.	tatis & pri-
Propria sunt vatum, dicenda poetica: sicut	scis.
Tristifucus, claro, paupero, vitifator.	Prisca.
Dura appellamus seu su translata temoto:	Poetica.
Castrata ut cum res publica dicta fuit.	Dura.
Sunt peregrina, quibus peregre de fluxit origo,	Peregrina.
Vt guerræ, cæcus, gaza, sinapi, piper	nouantur ver-
Verba nouata vocant, nouiter vel ficta, vel usu	ba iij modis
Torta nouo, & quorum compositura noua est.	
Vt Nero morari dixit, bellumque patrare	
Crispus: Platus item Caprigenus, Vnocusus.	
Huius erunt classis quæ deriuata craentur,	Deriuata.
Vt, quidnam hic blatero rumigeratus ait:	
Verba quoque admittes græca intermixta latinis:	græca quoniam la-
Non temere: sed vox quando Latina deest.	tinis interse-
Aut alludendo, aut cum vis, seu gratia maior:	renda.
Quæque suo Latium prædita iure tenet.	
Verborum genera hæc proprijs distincta repones	usus dictorum
Classibus: interdum commodus usus erit.	verborum.
Non secus ac inter genialis fercula mensæ	
Commendant dulces acrimia mixta cibos.	
Præfere at veniam, liceat sic dicere, Plauti	
Vtar voce, loquor more Neoterici.	
Distigue & voces quas quæque nouauerit ætas,	Ætatum dis-
Nam dispar, æuo dispere, pondus habent.	crimen.

Optima censetur, Cicero qua floruit, ætas,
Quo propior, quæuis extitit, hoc melior.

βαττολογία

est septa e/
iusden Sris
repetitio.

Ergo Synonymiæ postq̃ tibi parta supellex,
Vtere, Res eadem cum repetenda frequens.
Quod si plura simul pferre synonyma gaudes
Effice quid gratum, Battolongonq̃ caue.

Præbet & ingêtes sermonis enallage aceruos,
Antimeria sed hæc, aut heterosis erit.

Antimeria

quidem quas fert oratio parteis

Heterosis.

Mutat ita, vt prorsus significetur idem.

a mutatio p
sone.

Vt dubito, & dubiũ ē mihi, prõpte & prõpt' an

b speciei.

Ad ludũ, & lulum; q̃ studet, atq̃ studēs. (ibit

c numeri

Qui mundũ sapiũt; q̃bus & sapiẽtia mũdi est:

d casus

Sunt male consulti, consiliijq̃ mali.

e figuræ

Quas reperit, retinet partes heterosis easdẽ.

f generis

Sed mutare quod ijs accidit, illa solet.

g generis

Personã, numerum, casum, genus, atq̃ figurã,

h declinatio

Flexuram, speciem, tempus, itemq̃ modum.

nis.

Dixeris^A optimulã^Bq̃ scribm^C hoc^D gen' artẽ

Metapasm'

Mitto^E ioca^F: assen tit^G læta iuuenta^H mihi.

a pthesis

Sic permutari passiuã actiuãq̃ tritum est

b epêthesis

Hic vt amat, Christus amat' ab hoc

c pagogevel

Huc etiam spectat cui nõnihil addis & aufers

d apharesis

Dictio per species q̃s Metaplasmus habet.

e syncope

Vt petulã^A gnatus Mauorti^B accigier^C optat

f apocope.

Licturus^D patrem: fletit^E hic, ille mage.

Nil species alias Metaplasmi copia curat,

Recto

Recto igitur ceptum calle sequamur iter.

Nomē adhuc variē lex antonomastica mutat:

Cū reliqs, deiceps quos memorabo, tropis.

Vt mihi Pierides, Clarius, Caducifer adsunt:

Nō recte hic Macedo, Galba, Midasue sapit.

Dat bona vera pater, scriptura teste, fideli,

Atq; redēptor amans, nesciūt illa sophus.

PERIPHRAISIS.

Rem multis, vna pro voce, Periphrasis effert:

Ad decus, aut vbi deē vox, vel hōesta parū ē

Fert, vt, opē generi humano rex cōdītor orbis.

Porro tres species illa figura parit.

Quippe vel ex etymo reſerat qd dictio ſignet.

Prudentem vt, qui res prouidet, eſſe virum.

Vel rem quāq; notis hīnc dicta notatio pādīt:

Vt qui ſæpe manus complicat aio pīgrum.

Vel rem deſinit, cui deſinitio nomen

Vt qui rīte deum percolit, eſſe pīum.

METAPHORA.

A proprio voces tranſlatio ſignificatu,

Ob ſimile abducit: ſuaue ſit vnde iubar.

Præſertim, manat ſi lenīter, e' que propīquo:

Cum rerū haud nīmīū diſtat vtrūq; genus.

Vt video, capio, teneo, complector honeſtum.

Nanq; homo vīm ſenſus, & rationis habet.

Das homīni deinceps brutorum propria: ſicut

Latrat

p muſis, A
poline, Mer
curio.

p ābitioſo,
voluptua
rio, & diuite
p deoſacris
literis, xp̄a

no.

Pro Xpo &
Ariſtotele.

Pro dūs ad
iuuat hoīes

Species. iij.
etimologia

Notatio.

Deſinitio.

Deflexio a
ſenſu ad ra
tionem.

ab irrōnali

ad fōnale & Latrat homo, aut contra: ridet vt ille canis.
contra Si ve vnū est aīal, vel vtrūq, aut deniq, neutrū
Ab aīaliad Grex teritur, Pastor pascitur, Ardet ager.
non aīal & Mutua nonnunquā occurrit translatio, sicut
contra. Nautæ ac aurigæ. Tunc ἀκολούθη vocant.

De Ecclesia Farrago è nitidis scriptoribus ampla legēda ē
Reciproca Sin fingas, fac sit mollis, amœna, decens.

metaphora ALLEGORIA.

Est Allegoria, in multis translatio vībis
Vnde aliū sensum q̄ sonuere, dabunt
De eccl'a or Illius exēplum fuerit. Nunc cymba profundo
thodoxa. Iactatur, quāuis non peritura, mari.

CATACHRESIS.

fictū differt Sæpe Catachresis, propriū q̄ desit, adoptat
a metaph. Imppriū, vt breuis est mens, sinuosa caro.
De ibecilli Talia sunt arti sua cuiq, Vocabula, quorum
tate hūanæ Communis multis, proprius vsus ei est.
mētis, & sēsu

ONOMATOPEIA.

alitātis (vt Nominis interdum reperitur fictio, quale est
vocat) vo Mugitus, murmur, sibilus, ac strepitus.
lubilitate. Nec male q̄do opus ē paragoge verba nouabit
pagoge est, Dum sequitur tritam formula certa viam.
dductio ver Dicere cur verear, græcator scripturit ille.
borū nouo Hic Epicurissat, sepe Poetor ego.

analogiam. METALEPSIS.

Transsumit vocē Metalepsis acuta: per aptos
Vt sit ab effectu causa petenda gradus.

Messi

Messibus, vt quoniam æstates, æstatibus ānos
Metimur, tempus signat arista suum.

Et quoniā nigrū obscuri, obscurumq; p̄fundi
Prætendit specimen, dicitur atra specus.

METONYMIA.

Multa Metonymiæ species est, nomina rerum
Trāsmutans, ratio quādo prop̄iqua mouet.

Pro re signa locas, vt fasces, arma, togamq;
Aut iuuentores, quosue præesse putas.

Vt Bacchum, Cererē, Neptunū, Mulciberumq;
Aut etiam authores: vt, lego Virgilium.

Aut domīnos: ad nos, venias Gnato: Deuorat
Ponitur & factū, p̄ faciente, scelus. (illum,

Et pro contēto quod continet, vt gemit orbis.
Dux vice gētis: ab hoc p̄cipe cæsa cohors.

Causa loco effectus, aut cōtra, aut vīcere remis,
Pallida mors, species nī metalepsis erit.

Sæpe rei propriū, aut personæ seruit vtrīq;
Vt facundus homo, sermoq; turpis iners.

☞ Synecdoche cuius sex species.

Sextupla nō paruū dabit īde synecdoche acer,
Perquā mens aliud concipit ex alio. (uum

Ex vno multos, vt Christi friget amator.
Vel genus ex specie, pōtus vt ambit humū.

Totū ex parte: velut, superū tendamus ad axē.
Vel cōtra: vt, Tyberim Roma supba bibīt.

Remq;

postaliquot
mea regna/
uīdēs mira/
bor aristas.

Eg. I.

p̄ cōsula tu
bello, pace.

p̄ vino, p̄æ,
marī igne.

p̄ poemate
p̄ domo, p̄

opibus.
p̄ scelerato

p̄icolis seu
hominibus

p̄ ab exerci
tu Cæsaris.

p̄ velocita
te.

p̄ pallidum
reddente.

p̄ amatorie
bus.

Pro mari.

Pro cælo.
pro aqua.

Pro nauī. Remq; ex materia: veluti, natat æquore pinus
 pab nauīga Ex præeunte sequens, soluit vt ille ratem.
 uīt. Postremo quoties aliud comprehendis ab vno.
 p potentes Vt fuimus Troes: lautus & vnctus hō est.
 p nitidus. **AEQVIPOLLENTIA.**
 Aequipollē Præcipue variant æque pollentia: quando
 tia seu. Afferis atq; negas ac ita, dicis idem.
 ἰσοδυναμία Id fit, vbi geminæ voces punantia signant,
 Atq; negatiuas tollo, vel addo notas.
 Vt malus est, minime bonus. Abit cūcta, nihil
 Im pbo, nō laudo. vox fera, blāda parū. (nō,
 De his etiā Actiua huc spectant passiuaq; verba: vel illis
 supra. Consona, vt accepit munus hic, ille dedit.
 Variatio p Hic nota nulla negans, vt nec collatio dū fit,
 dictiones cō Nigra albis præfert. Posthabet alba nigris
 paratiuas. Pluris honesta facit q; lucra, & lucra minoris,
 Despicit ista magis, suspicit ista minus.
 per relatiua Adde relatiua his: quoties habitudo duorū est
 Mutua. Grāmaticam discit hic, ille docet.
 Hic cōduxit agrū, locat ille. Hæc audio, nar/
 Opto deum patrem, filius esse dei. (ras.
 Hunc piget vxoris, piget illius esse maritum,
 āplificatio Proximus huic deus est, proximus iste deo.
 Verbi non **AMPLIFICATIO.**
 rerum. Pulchra fit auxesis siue amplificatio verbi.
 de q̄ infra. Dum grauius poni, pro leuiore, solet.

Occidit

Occidit ille metu, monitus hic surdus ad ōneis
Latro, scelus, mōstrū, pestis, Auernus, hō est.

HYPERBOLE.

Sermo at hyperbolicus verū p falsa recludit
Dæmone peior hic est. Vi pius astra rapit.

Meiosis contra variat rem voce minuta.

Vix tetigit. Nihil hoc. Id q̄si pluma leue ē.

Fit varia & multis oratio nexa figuris.

Cōpositio.

Vnde nouus verbis ordo situsq; datur.

Acre inconiunctas voces Asyndeton effert.

Asyndeton

Iura, fidem, Christum, scit, veneratur, amat

Coniunctas vero Polysyndetō exprimit illas:

Poly syndetō

Nuc amor, & pietas, fasq; fidesq; perit.

Diuerfas parteis verbo Syzeugmenon vni

Syzeugme

Præposito, medio, postposito ve refert.

nō tribus

Dat iustū eē, fides & opus. Bene Xps amat,

modis.

Nō mūdus. Tenebras sons. Probus astra pe

EPANALEPSIS.

(tit.

Huc facit & varia eiusdem repetitio vocis:

In pncipio

Iam datur arrha pijs, Iam via læta datur.

aut fine cla

Nonnūquam, induplicē simplex oratio trāsīt;

usulæ.

Clauditur aut vno, quæ duo membra tulit.

Crimina te patrare veto: & ne crimina patres,

Subijce quicquid habes, & tua cuncta deo.

Si vocum mutetur adhæc constructio: sermo

Variatio p

Fit varius. res est parua, rei; parum.

cōstructiōis

In

mutationē.	Indolis est sanctæ puer ille, vel indole sanctæ. Vtilius studium q̃ iocus atq̃ ioco.
	Talia multa docet syntaxis: & apta figura Sæpe vt syllepsis, zeugma, prolepsis, erit:
variatio p/ mutationē figuræ.	Rhetoricæ porro mutatio docta figuræ, Ultimus est, dictum quo variabo, modus. Non quod significāt voces, hæc schemata mu- Sermo nec augetur, nec perit ipse situs. (tāt, Diuersum aut habitū, affectumq̃ oratio sumit. Luceat exemplis formula quæq̃ datis. Nil melius studio est, simplex hic sermo futu- Nūc iterrogo sic. Quid studio ē melius? (rus Scilicet hoc melius quicq̃ est (ironicus inquit) En studio (admirans) vt melius nihil est. Dispeream, melius studio (adiuratio) siquid: Nō video hoc melius quid sit (ait dubitās.) Absit vt esse putē melius qd (abominor) illo. Ostudium (exclamo) quo nihil est melius. Prætereo, studio melius nihil (occupor) esse. Quid melius studio est? (subiçio ide) nihil. Per reliquas magis est rerū quærēda figuras Copia, perq̃ omneis multiplicanda locos. Verborum interea tibi iam porrecta facultas Exigit, vt quoduis experiare thema. Sit velut auspiciū: Deus est super oīa amāndus, Prima synonymiæ vis cumulanda tibi est.
Interroga- tio.	
Ironia.	
Admiratio.	
Adiuratio.	
Dubitatio.	
Abomina- tio.	
exclamatio	
Occupatio	
Subiectio.	
thema vari- andum.	

Collectio Synonymiarum.

Vt, pater, omnipotens, rex, conditor, atq; creator
Et fator, & rector rerum, hominumq; Deus.
Præ, super, ante, supra, potius, prius, & magis,
Præcipue, sūme, maxime, & eximie. (& plus
Diligo, amo, deamo, amplector, cōplector amore
Prosequor, afficior, charus, amator, amore.

Omnia, res oēs, quiduis, & cuncta, nihil non,
Quid non? Quicquid & est, qcqd & esse pōt.
Talibus acceptis primū, in classesq; redactis,
Confice quot patitur lingua latina phrasēs.
Sermo daret plures, magis ornatasq; solutus,
Has tamen, exempli nunc vice Musa sonet.

Modus cō-
ponendi.

Deus est super omnia amandus.

Vnusquisq; Deum super oīa debet amare,
Diligere imprimis cuiq; necesse deum.
Res super omnigenas deus ē ardēter amāndus.
Nil æque atq; deum prorsus amare licet.
Plus alijs rebus superum vult numen amari.

Res supra cunctas intimus esto deus.
Nulla dei res est æquāda licenter amori.
Diuinus cunctis anteferendus amor.

Est homini longe super oīa numen amandum,
Præ cunctis opus est rebus amare deum.

Quicquid amare potes, diuino cedat amori.
Fac supra quæuis cætera, numen ames.

B Esse

Esse deus debet nobis in amore supremus.

Nos summum sūme numen amare decet. V
Ecqd hō inueniet, quod numinis æquet amori.

Res inter cunctas maxime amato deum.

Cui dubium: qn plus alijs sit numen amādum.

Quis dignum summo nescit amore deum.

Vincat amor cunctos alios diuinus amores.

Quicquid ames, primas semper habeto deus

Grande nefas, siqd pariter, ceu numē ametur.

Esse deo debet par in amore nihil.

Est operæ pretiū reliquis mage numen amare.

Non nisi supremo gaudet amore deus.

Vt bene numē ames rebus præpone creatis.

Plus aliquid q̄ te nemo, Creator, amet.

Diligi ab orbe pōt qcq̄ æque, vt cōditor orbis.

Præcipuo obserua semper amore deum.

Ante alia æternum debemus amare parentē,

Væ tibi, siquid ames non secus, atq̄ deum.

Se deus, & merito, super oīa pōscit amari.

Præcipuus semper numinis vrat amor.

Est opifex rerum magis ipsis rebus amandus.

Quisq̄ Deum primo debet amare loco.

Debetur suprema deo dilectio iure.

Nil iuxta atq̄ deum lex adamare finit.

Fas aliquid non est, vt numen, amare perinde.

Diligere vt numen non nihil esto nefas.

Præci

Præcipuo nemo frustretur amore Tonantem.

Ecquid homo demens æquet amore, deo?
Rex cæli terræq; potest non maxime amari?

Aeternum debes vnice amare patrem.
Nullus amor subeat diuino æqualis amori.

Nil æque amplecti conuenit, atq; deum.
Vult nihil ex æquo rex secum excelsus amari.

Recte est, quādo dei maximus ardet amor.
Omnipotēs rebus sit charior omnibus vnus.

Tantūdem atq; deum nil de amare licet.
Inter amata deo parteis fac esse supremas.

Cætera, q̃ superum numen, amato minus.
Aequalem rerū atq; dei quis ponat amorem?

Intima ne sit res, vt deus, vlla tibi.
Prospice nequid ames in mūdo numinis istar.

Ne sint pro domino chara creata suo.
Pro nihilo ducas præ numine cuncta superno.

Ex pari amare deum, res aliasq; caue.
Nulla rei species, suus est velut author, amanda.

Nunquīs amore pari resq; deumq; colets.
Cælestis dominus nostro dominetur amori.

Propter se deum ama, cæterea propter eum.
Nil adeo ex aīo, vt sanctum cōplectere numē.

Tantus amor, quantus numinis vllus eris.
Plus alijs rebus celestem dilige patrem.

Toto immortalem dilige corde deum.
A ij Esse

Esse deū charū reliquis magis oībus æquū est.

Diuinæ primus sit bonitatis amor.

Quicquid ama, in amore deo fac esse secūdū.

Se iubet eximio numen amore coli.

Iustitia est, deus yt summe res inter, ametur,

Vt numen, studio nil venerere pari.

Qui sapit, ille deum plus se quoq; diligit ipso.

Quomodo re qua vis nō mage numē amas?

Inter res sit cuiq; deus charissimus omneis.

Vult sine rivali numen amore frui.

Participare deus nō vult cum rebus amorem

Particulam cordis vis dare, stulte, deo.

Omnia, q̃ numen, studio amplectare minori.

Iura deum summo prosequi amore iubent.

In nostro si corde deī dilectio princeps.

Non te aliquid tanq̃m numē amare pudet.

Numinis vnus amor mensuram respuit omnē.

Dilige feruidius teq; tuisq; deum.

Maxima fiderei tibi sit dilectio regis,

Iure alius minor est omnis amorē deī.

Nil dignū inuenies, qđ ames, vt numen amicū,

Fac sit amore minor numinis, omnis amor.

Res rerū artifici prauo quis adæquet amorē?

Corda deo minime dimidiata placent.

Prosequeris ne, miser, diuiso numen amorē?

Summi summus amor debet adesse patris.

Res

Res aliquas iuxta, ac dominū phibemur ama

Quisq; dei prima flagret amicitia. (re.

Væ, nisi, quisq; dei super omnia feruet amore.

Pone modum reliqs: numē ama absq; modo.

Proprius esto deo nostri primatus amoris,

Numinis in nobis sit coryphæus amor.

Vult diuinus amor reliquis sublimior esse.

Iure deus nostri culmen amoris habet.

Sit deus humani magnes, atq; vnio cordis.

Diuino philtrum dignius esse nequit.

Non amat ille deum iuste: qui nōnihil æquat.

Non amat ille deum, qui pariter quid amat.

Præcipuo est nobis dignādus amore creator,

Exæquare deo fas in amore nihil.

Aeque, magna dei est iniuria, siquid amemus.

Fur est, tota deo qui dare corda negat.

Integra vis animi diuinum spirēt amorem.

Aequandum nihil est inter amata deo.

Iusta dei post se dilectio cætera linquit.

Nil licet ex charis æquiparare deo.

Omni aliū diuinus amor præcurrat amorē,

Inter chara deo quid simile esse potest?

Cōmuni haudquāquā deus est cōtētus amore.

Intimus affectus debet adire deum.

Cui, deus, æqualem tecum tribuemus amorē?

Rite scopus nostri numen amoris erit.

Numen sūm opere inter cūcta meretur amari.

Ipse dei primus ferre meretur amor.

Nil patitur secum ex æquo Rex altus amari,

Integer esto dei, non mutilatus, amor.

Ante alia authorem vitæ de amare necesse est.

Cuncta panophæo subijce chara patri.

Pellicibus diuina subest dilectio nullis.

Vis bene amare deum: nil ita prorsus ama.

Omnia diuino merito postponis amor.

Diuino reliquos posthabeatur amor.

Quicqd diligimus, præponere numē oportet.

Postponenda deo, quæ tibi cunq; placent.

Cælicolum regi bene nil præfertur amatum.

Omnia præcedat numinis vnus amor.

Numinis æquus amor reliquos supereminet, a

Præcellit, præstat, præminet, atq; præit. (teit

Nil præuertendum æterni duc patris amor.

principis excellat cuncta regentis amor.

Fac aliq diuinus amor præpolleat omni.

Transuolet, antestet, vincat & exuperet.

Est nobis hoium ac rerū sator vnice amandus.

Vnicus vnus vult amor esse dei.

Sit tibi perpetui dilectio prima monarchæ.

Sit cordi, quantum res tibi nulla. deus.

Sit colophon, radix, fundamentumq; basisq;

Diuinus nobis omnis amoris, amor.

Nulla tibi tantū sit res, quanti ipse creator.

Nīl tota dempto dilige mente deo.

Nīl leue non duci prae numine debet amādo.

Siquid ames æque, ac numen: iniquus eris.

Impius es, nisi numē ames super oē quod extat.

Præ bonitate dei quid mihi dulce sapit?

Numen ama q̄ res alias impensius omneis.

Quam quiduis aliud numen amato magis.

Regem habeas cæli cunctis adamādo priorē.

Sit superum princeps inter amata prior.

Fac sit amore dei tibi res ingratior omnis,

Sit tibi supremo vilius omne bonum.

Ecquid ī orbe boni ē sūmi vice patris amādū?

Sic quid amem, vt cælum qui regit atq̄ solū.

Nīl æque est hominī, fons atq̄ salutis amādū.

Hei mihi p̄ summo Iudice num quid amem?

Nī dominū mundi super oīa diligis, actum est,

Regis olympiaci pectore regnet amor.

Vt moderatorem rerum, quid amaueris æque?

Quicquid amas, infra numen amare velis.

Rebus amabilior deus est quocunq̄ creatis.

Præcipui omnipotens munus amoris amat.

Quicqd amare voles post numē amet amātū.

Ecquid vt immensum numen amare libet?

Diūino nullius amor certabit amorī.

Numinis antestet, quicquid amabis, amor!

Congruit, vt cunctis opifex prælatus ametur
Sūmus amandorum sit tibi numen apex.
Nulla peride meum res, vt deus, optet amorē.
Patris amor superi nescit habere parem.
Affectu nihil vt numen complectar eodem.
Tam nihil optatum, q̃ deus, esto mihi.
Dulcior esto dei toto dilectio mundo.
Chara tibi omnia, sint inferiora deo.
Numen amore tibi summo propone colēdum,
Stet summo omnipotens inter amāda loco.
Quicqd ames, minus esse deo tibi noris aman
Vult ratio: eximius numinis vt sit amor. (dū
Iura volunt, vt sit deus vltra cætera charus.
Tantum aliud, quātum numen amare nefas.
Quātūuis qd ames, deus ē super illud amādus
Sit prior ac potior re genus omne, deus.
Inter amandorum series deus occupet arcem,
Præ dei amicitia fecero cuncta iocum.
Tam tibi sic charus vitæ dator, vt nihil æque,
Omnia fac inter chara sit Alpha deus.
Sit tibi præcipuus mundi fabricator amicus.
Nullius æque sis, atq; Tonantis amans.
Te iubeo imprimis studiosum numinis esse,
Vult oculis homini charior esse deus.
Lucis inaccessæ q̃ istius amantior esto.
Nemo deum atq; aliud curet amore pari.

Numen

Numen ad eternum affectus primarius ito.

Fac pluris, quod sit quicquid in orbe, deum.

Primus amaturo vitæ numerabitur author.

Exquisitus amor numinis esse cupit.

Cælituum regem studio complectere summo.

Tu charum supra cætera numen habe.

Naturæ nihil æternæ contendat amori.

Pro pudor, ut numen quis, quod amare potest.

Nil tanti facias, quanti nutu astra mouentem.

Prosequere affectu nobiliore deum.

Debetur summo dilectio summa parenti.

Cætera præ domino sint odiosa tibi.

Vēdicet omnipotēs nostrū sibi primus amorē.

Nil adeo gratum, numen ut esse decet.

Quisquis amare deū bene vis. postpone nihil

Est natura dei summo adamāda gradu. (nō.

Da regi æthereo parteis in amore priores.

Re quauis pluris cōuenit esse deum.

Esto dei potius quod orbis totius amator.

Congruit eximio numen amare modo.

Omnibus ē rebus rerū magis author amādus.

Nulla non re homini suauior esto deus.

Postpositis alijs diuinum amplexer amorem.

Posthabitis cunctis rebus amere, deus.

Nemo creatori non primum impēdat amorē.

Nil itidem ut numen fas sit amare mihi.

Quic

Quicquā tam cupide q̄ numē amare vetamur.

Quid non Rege poli par sit amare minus?

Dign' amari, vt ametur, amore, q̄ ametur, ama

Est deus imprimis, cætera digna minus. (tu.

Erga te Alme pater, sūmo inflāmemur amore.

Res sit nulla ac tu grata perinde, Deus.

Cultor amicitia, vt diuinā, nullius esto.

Diuinam ante alias excole amicitiam.

In grauiore dei sita sit dilectio lance.

Momentum nullum maius amore dei est.

Frigeat omnis amor cælestis amoris ad ignem.

Diuiui ad pondus, pluma sit omnis amor.

Empyreum, cælestis amor transcēdat olympū.

Quæ summi illecebra est maior, amore dei?

Sic qd amē, vt ppriæ pram puppimq̄ salutis?

Omnis vt authorum, quid volo amare rei?

Viuisco fonti insuaueis compono lacunas?

Aeternum tenebris assimilabo iubar?

Diuino temere quis amorem, comparet vllū?

Vis conferre pari stercus amore, deo?

Obstupeo, sicui deus haud re charior omni est

Scilicet, æque adamem nōnihil atq̄ deum.

Sic me amet ipse deus, sūmo ē vt dignus amo

Haud scio, qd iuste numinis instar ames. (re.

Pro scelus. vt rerum dominū rem diligis vllā?

Absit, vt æquipares quid tibi dulce, deo.

Dicere

Dicere nō opus est, nihil esse vt numē amādū.

Quenam res tādē est maxime amāda? Deus.
Vt semel absolūa Deus est super oīa amandus.

Quilibet ergo deum quomodo debet, amet.
Sed mihi Verborū sola est heu Copia; Rerum
Defit adhuc: vt des hāc quoq; Chrīste, rogo.

FINIS.

DE RER VM COPIA LIBER

Secundus.

Iam tibi ne folijs verborum Oratio pulcris

Luxurient, rerum fructibus orba bonis:

Schematibus res quæq; suis variāda uicissim ē

Materia & grauidis elicienda locis.

Imprimis compressa breui sententia summa,

Latius in parteis distribuenda suas.

In genere (exempli causa) si dixerit alter:

Ille bonis studijs deditus vsq; fuit.

Perspicio ætatis tibi cunctas ordine parteis,

Virtutes, artes, enumerare licet.

Adde grauem studiij noctuq; diuq; laborem,

Redderet vt pensum quælibet hora suum.

Quod nihil illecebris, somno contentus, & esu

Per modico, dederit: q̄ nihil ille iocis.

Heluo librorum, doctorum auditor amicus:

Florilegæ solers, ac celer instar apīs.

Códere thesauros, & in vsum pmere gnarus,

Facun

de hoc infra
i expolitiōe
hæc ppepti
tio dicit, ge
neris vero i
spēs dicitur
diuifio.
Subiectum
vocāt Scho
læ materiā.
Additio
gn̄is ad spe
ciem.
Saltē indiui
dua & acci
dentia.
ordopartiū
ēumeratio
ātecedētiū
quæ factum
aut rē acce
ssario vel nō
antecedunt
Enūeratio

Facunda lingua, splendiduloq; stylo.
Tum mores hominū cernēsq; legēsq; notabat,
Dotibus eximijs pectora docta replens.
Hæc signare sat est, Tu singula fufius æde.
Fac tamen, vt varius tædia sermo leuet.
Dein quasi fessus, adhuc vndatē claudere riuū
Te simulans, strictum profer vt ante, genus.
Nec minus & totū partiri in frustra decebit:
Vt totum si quem dixeris esse bonum.
Membra per, & sensus oīs, animiq; recessus
Discurrens, proprium collige cuiq; decus.
Enumeres itidem quod subiecto accidit omni.
Vt res esse bonas die prius a tq; malas.
Deide bonū triplex dices suaue, vtile, honestū
Et sortem, mentem, corpus habere suum.
Quī vbi d' specie loqueris, genus additur apte
Vt si dicendum. fœda libido nocet.
Dic ita: cum vitijs damnum sit ab oībus ingēs
Imprimis homini fœda libido nocet.
Mox superest si quas hēt hæc, percurrere par/
Nam spēs in se nō nihil omnis habet. (tes.
Dum porro enumeras, partiris, diuidis: vnq;
Ne facilis desit partibus ordo, caue.
Alterā citandi ratio sermonis habetur,
Si cum re, per quæ res fuit acta, refers,
Altius at causas memoranti, tertia surget.

Quarta,

Quarta, q̃ insequitur vel comitatur, habet. cārum
 Exēplū esto. genus Christus mortale redemit. Enūratio
 Dic causam: cecidit primus vterq̃ parens. coseq̃ntiū
 Nullus & amissam poterat reuocare salutem: vel comitā
 Donec amāti homines sit caro sumpta deo. tiū rē ipsam
 Hinc promissa dei, & tales præiere figuræ:
 Ac legem vates præcinuere nouam.
 Subde redemptoris partum, vitamq̃ decētem,
 Quodq̃ peregit opus, quod pretiumq̃ dedit.
 Quomodo supplicijs diris, probrijsq̃ nefandis
 Affectus mortem vicerit atq̃ stygem.
 Consensum victor nobis patefecit olympum.
 Auxilijsq̃ datis, quos iuuat ire, trahit.
 Hæc breuiā immenso poteris diffundere capo: De his ifra.
 Singula per proprius si meditare locos.
 Res quoq̃ cœu pictas habitu si prodis aperto: Energia.
 Acris Energix formula quinta tibi est
 Natura hæc bene nota, hanc circūstātia rerū, Fit ex. iij.
 Dictio conueniens, Aptā figura facit.
 Præcipuè dum res, personas, tempora pingis, ē q̃druplex
 Et loca: quæ propriæ quatuor artis egent. descriptio
 Cūcta rei simulachra refert hypo, dicta, typo, rei per hy
 Siue est, seu gesta est, seu quoq̃ ficta fuit. (sis potyposina
 Sic multa historicus: sic multa celebria Vates,
 Horrida sic tragicus muntius acta refert.
 Sic & diluuium, pestis, venatio, bellum,
 Ebri

munis Ebrietas, ludus, bos, fera, planta, ratis.

Deniq; res omnis quantūvis parua, leuisq;

Sí bene describas, magna, grauisq;, mouet.

Præuia nec solum, coniuncta, secutaq; dicas:

Verum produci quicquid & inde potest.

Vt si dissuades vxorem ducere, monstres

Quæ mala, quot curæ, quāta pericla ferat.

Hūc simile, oppositū, trāslatio: quotquot & ip

Sermonē illustrāt, Schemata crebra valēt (sū

Descriptio Personam quod si cupias depingere certam

personæ. Vnde prosopographi nomen habere potes.

προσω πορεα, Vt domini, serui, regis, lurconis, auari,

φία Ostentatoris, militis, atq; ducis.

vel προσω πο Quotquot & humāis discrimina morib; sunt.

ποία Qualibus exemplis comica scena scatet.

Αpatia primum sumenda notatio: sicut

Perfidus est Pœnus, trux Geta, cautus Iber.

Quisq; ferè patrij retinet contagia cali:

Gentis & obseruat propria signa suæ.

Collige dein quicqd; producere, sexus & ætās

Fortuna, & studium, mosq;, physiq; solent.

Mas grauior: iuuenis præceps, diuesq; superb;

Miles atrox, audax latro, benigna parens.

Corporis atq; animi motus, habitusq; vel oēs

Vel quos materies poscit & hora, canes.

Nunc affectus adest lenis: nunc acrior virget

Vt

Ut si quæ in exagitat spes, metus, ira, dolor.
 Præcipuum semper seruare memeto decorum. *decorū dictū*
 Sit persona licet non nisi ficta tibi. *in fictis pso*
 Sint charites lepidæ, Virtus grauis, hæresis e- *nis.*
 Stultitia instabilis, pax placida, ira fremens.
 Fabellas etiam, Aesopi si more recenses. *Apologus*
 Res quod habet ppū quælibet, ante notes. *de quo ifra.*
 Nec minus absente referēs, aut lumine cassum. *Hæc pp di-*
 Fac animus, species, actio, sermo quadret. *citur pso po*
 Adde topographiā: facies qua picta locorum *poeia.*
 Cernitur: vt montis, littoris, vrbis, agri. *Descriptio*
 Sin loca describas non vera, vt tartara famæ, *loci.*
 Inuidiæq; domos, fictio dicta loci est. *τοπογραφία,*
 Pinget loci cuiusq; genus, formamq; situmq; *τοποθεσία*
 Quod natura, quod ars, fors qd & vlla dedit. *Descriptio*
 Perq; chronographiā tēpus tractatur: vt æstas *temporis.*
 Ver, aurora, dies. Proprietasq; datur. *χρονογραφία*
 Res quoq; tēpus erūt quædā: vt vidēia, messis, *Vt saturna*
 Iustitium, bellum, paxq; diesq; sacer. *lia.*
 Ne morer: Authorū te mille exēpla docebunt
 Quod sit Energiæ forma quaterna potens. *Digressio*
 Sexta fit excursis obiter Digressio rebus. *quæ & egre*
 Quæ causam, quāuis sint aliunde, iuuant. *flio & excu*
 Vt laudet vel vituperet, vel Rhetor vt ornet. *rus dicitur.*
 Vt delectet, vt & præparet: Istud agit. *πρὸν βασις,*
 Præstat energia hoc quadruplex, hoc fabula
 (præstat

Hoc & communes amplificando loci.

Materia di Oblata, hæreticos vt si, dum criminor, anſa,
greſſionis. In detestando carnis, amore vager.

χρειαι His nihil vtilius: **χρειας** idcirco vocarunt.

Sūt locicōes Qui super his iustos composuere libros.

& sniæ de q Porro hæc principio dicēdi excursio quadrat,

bus infra. Vel fini, auditor dum recreandus erit.

q̃ndo digre Nōnunq̃ & mediū, & partem quācūq̃ tenebit:

diendum. Seu, res obtulerit, tædia siue leues.

Epitheton. Septima sit quoties cū nomine dictio iūcta est

pōt esse etiā Quæ decus, aut vitium notitiam ve gerat,

nomē subſ Talia dant animus, corpus, fors: deniq̃ quicq̃d

tātium. Rebus inest, vel adest, attribui ve potest.

afficitur Afficitur Christus crudeli morte redemptor.

humano Humano vt generi regna beata paret.

iudæus Iudæus populus cæcus, miser, impius, excors,

christi Christi occisor, atrox, exul, avarus, inops.

intempestiuum Intempestiuum nequid sere, nequid ineptum,

liberior Liberior quāuis esse poeta velit.

octauā Octauā methodum dat circūstantia: quæ rem

amplificat Amplificat, minuit, detegit, atq̃ probat.

circūstant Circūstant persona, locus, casus, numerusq̃.

auxilium Auxilium, tempus, organa, causa, modus.

personæ Personæ, nomen, patria, & natura, genusq̃,

sors Sors, studium, mores, facta notanda tibi.

materia Materia, efficiens, finisq̃, & forma vocantur

Præcipuæ causæ, fit quibus absq̃, nihil.

Effectrix est causa deus, natura, voluntas,

Fortuna, & casus: iungitur hisce iuuans.

Distingues alibi quæ causa sit intus & extra.

Cogens, necne, procul vel prope: sola, comes.

Membra peristaseon reliquarū propria mitto.

Ni pateant per se, Rethores illa docent.

Nona locupletans ratio Amplificatio fertur:

Quatuor in formas quam secuisse placet.

Nanq̃ incrementum sic auget singula sensim:

Vt summum attingas exuperes ve gradum.

Christum negligere insanum, ridere scelestū:

Percutere horrēdum. Quid lacerare crucem?

Oppositum facio, dum comparo, deq̃ minori

Duco incrementum: duplici fitq̃ modo.

Fictio sic maius deducit non fero Turcam

Talia si peccet: Christi genam' ne feram?

Aut erit exempli collatio. Seruus id egit

Compulsus: dominus compulit: hoc grauius.

Ni gradus efficitur maior, sit pximus, aut par.

Lator ex multis forma fit ista locis.

Amplificans autem quoties ratiocinor, vnum

Augeo sic, aliud crescat vt inde magis.

Vastus hō, ferus atq̃ furēs percussit ineermē:

Ex ijs colligitur q̃ grauis lctus erat.

Aut aliud magis aucturus, minuo prius auctū:

C Sunt

cipales.

Efficiens.

Ad iuuans.

Aliæ differē

tix.

āplificatio

rerū nō ver

borū vt su

pra spēs q̃

tuor.

Incrementū

prima.

ἀνέγκει

Cópatio fit

dupliciter.

pfictionē.

ὑποθέσις

p collationē

exempli.

De exēplo

poēs locos

tractādo in

fra.

rōcinatio. 3.

cōgenes iri
 Συμμετρος ομοῖς
Insynōymia Verba & res varias: de quibus ante satis.
Enumera / **tionē.&c.** Vt deus est summe clemēs, bonitatis abyssus:
 Fons pietate scatens: summus amoris apex.
 Quatuor est igitur res amplificanda figuris:
Totidē spēs Et totidem contra est extenuanda modis.
extenuatio Sed detrimentum dicetur quādo gradatim
nīs. Quid minuo. In reliquis nomina dicta manēt
ppositonū Lex decima est protases cāe cōquirere multas
multiplica Rhetoricas: ratio quas sua deinde probet.
tio. Hic valet ingenium, Iurīs prudentia, mores,
ex qbus sup Vfus, & authores ars imitata frequens.
petitio. Conitioq; rei, quam visa peristasis. affert:
 Et quæ de estatibus Rhetores apta docent,
Status. Nam status est protasis prima & sūmaria cāe
Loci pprj Quæ reliquis debet proprius esse scopus.
gnīs demōf Causæ quodq; genus ppos hēt, vtile, honestū,
tratiui dlib Ac iustum, & similes oppositosq; locos.
& iudic. Sunt igitur multæ protases hinc inde petēdæ:
De his ifra. Argumenta quibus subiicienda pares.
ppōnes ex Harum sunt aliæ sumptæ ex cōmunibus: hoc ē
cōmunibus Diuersas causas quæ stabilire queunt.
Ex propijs. Sunt aliæ ex causæ proprijs: quæ nēpe cohærēt
 Sic causæ huic: alijs vt superesse negent.
ppositio in Est generalis adhæc protasis generalia dictas:

Res

Res indiuiduas particularis habet.	finita.
Expedit vxores duci: generale fatebor.	deois
Expedit ergo mihi. particulare nego.	finita.
Ne protases multas confusio multa sequatur:	vno deois,
Fac bene disponas: est opus arte tamen.	ordo pponū
Quatuor imprimis, aut tres pponē supremas:	
De quarum gremio turba minuta salit.	
Præuia ponet eas apte diuifio: deinde	Idē vt poste
Cuiq; suas reliquas commodus ordo dabit	riora semp
Quæ quam introducat, rerū natura monebit.	vim abeant
Sin minus, vtendum transiōne tibi est.	moio remet
Sic etiam protases atq; argumenta locentur:	a porib' nō
Vt stet posterius: stet nisi forte prius,	pēdētē si cō
Vt bellum primo penitus contendo cauēdum:	tīgeret hæc
Dein bellum hoc, tali tempore, sorte, loco.	labefactari.
Adde etiam fictas protases: si cuncta fauerent,	Fictæ pposi
Vitādū esset adhuc, quid modo quādo nocēt:	tiones.
Molem incredibilem ex illis oratio sumet.	Nā ppō p
Argumenta simul dum sua quæq; trahit.	pē ē cui su
Nec tamē vt ptases, cūctas efferre necesse est.	biicitur ra
Posterior ratio, sæpe prioris erit.	tio sed nihil
Sit thema ppositū: super oīa Christus amādus	vetat esse rō
Collige sic protases, pronus vt ordo fluit.	nē alterius
Quisq; bonus, iustus, sapiens, est dignus amari	superioris.
Præminet vt Christus, debet & huius amor.	ppō princi
Mutua debetur cuius dilectio: Summe	palis,
C ij Christus	ppō gñalis

Christus amat: summo debet amore coli.
Pro meritis est quisque suis in amore tenendus:
Maxima sed Christi nos bene facta ligant.
Cum nihil essemus, nobis dedit esse creatis.

propositiones
vice rationum
& ex præcedente pro
ductæ.
propositio. In quibus & præstans eius imago nitet.
Subdidit & totum charis mortalibus orbem,
& ex præcedente pro
ductæ. Commoda quot vitæ, munia quanta dedit.
Iam satis ista probant Christum super omnia amandum.
Sed ratione alia non leuiore liquet.

propositio. Iure sibi præfert pars totum obnoxia: mebrum
Vt corpus, ciues utque Idiota suos.

Transitio. Nos atomis similes Christi in virtute mouetur.
Sedimus, sapimus, viuimus, atque sumus. (mur,

Transitio. Sit nihil hæc. Quicumque alijs incommoda fallit:
propositio generalis
particularis
seu assumpta. Vt magna extiterant: dignus amore pari est
Christus ab horribili sceleris nos peste redemit
Tartareique reos seruat ab igne lacus.

propositio fictæ. Præterea seruans alios plus debet amari:
Quo labor aut damnum durius inde venit.
Si pro Rege latro rapidæ sese obijcit hastæ.
Damnatum aut socij liberat ære caput.
Nonne suam hunc illi vitam debere fatendum est,

propositio assumpta.
propositio ficta. Ac illum vita plus redamare decet:
Pro latrone deus mortem expectante perennem
Diram est, ah, nimio passus amore crucem.
Si dominus seruo facilem se dedat in usum:

Chari

Charius hic illo debet habere nihil:	
Christus at ipse hominum ac celsi dominator o,	Assumpta
Vermiculū sacrū se dat in ora cibū. (lympi.	Generalis
Deniq; præcipuo studio obseruaueris illum:	Assumpta
A quo præcipui spes tibi certa boni est	
Vitam immortalem, cælestia regna, beatam	
Letitiam Christus vult dare, si quis amet.	
Adijce nunc alias ditandī ad singula formas:	
Vix credas quantum perficitur opus.	
Quāq; argumētū sumptū est omni altius arte	probationū
Quod nunq; exornes, amplifiesq; satis.	acomulatio
Vndecimum caput est rationes cogere, siue	nis
Argumenta, quibus singula dicta probes.	
Nam protasin multis firmas rationibus vnā	propōnū ij.
Et rationis adhuc fit ratione fides.	genera.
Est interna, vel est externa probatio quarum	externæ ate
Pendet ab arte prior: posteriorq; fugit.	stimonij
Hanc præiudiciū, iusiurandum, tabulæq;	Internæ a si
Tormentum, testes, pactio, sermo parit.	gnis.
Illam signa creant. τεινυσιον unde necesse est	Signum du
Rem dare, ορησιον, quando probabilis est.	plex. Loc
Credibile aut εινος, propesum, nōq; repunās	rethorici.
Adiungit Fabius: nam fit & inde fides.	signa a cir
Hæc porro indicijs ex circumstantibus hauri.	cūstantijs.
Personæ, atq; rei quæ patuere, supra.	Circūstatiæ
Personæ genus est, sexus, gens, patria, nomē.	personæ.

Nutrimenta, habitus corporis atq; animi.

Dehinc ætas, sors, conditio, affectatio, motus,

Consilium, studium, dicta vel acta prius,

Rei.

Estq; rei causa, instrumentum, occasio, tempus,

Quod post, ante, simul, vis, locus atq; modus.

Rursum vtare locis causæ cōmunibus omni:

Argumentorū pullulat vnde seges.

Primus erit finitio seu descriptio rerum.

Deinde etymon, species, & genus, & proprium.

Quod differre facit, pars, totum, principiumq;

Summa, incrementum, dissimile ac simile.

Qd præit & seqtur cōtraria quæ ve repugnāt,

Atq; relatiuum, quæq; iugata vocant.

Causæ multiplices, effecta, euenta q;, necnon

Quod maius, qd par comparat, atq; minus.

Adde, locis q; sit cōmunis fictio multis:

Ex propiis causæ deniq; crescet opus.

Restat vt experiaris, & ostia singula pulses.

Affiduus magnas congregat vsus opes.

Præminet exemplum, a maiore, minore, pari q;

Opposito, simili, dissimili q; datum.

Si laudo, si vitupero, probo, solor, & hortor,

Consulto, moueo, mulceo. semper adest.

Quare exemplorū vis magna paretur, & adsit

In promptu: & varia sub ratione manent.

Nam pprie exemplū facti est narratio prisca:

Seu

Locī dialectici.

de his supra
Fictio illocis
ppria cāæ.

Exemplum.
παράδειγμα,
Exempli apud
oratores vsus.

Exemplū pro

Seu res gesta fuit, seu quasi gesta sonat.
 Multa per exemplū nūc cōprehēdūtur, & ornāt,
 Illustrant, augent rem, faciuntq; fidem.
 Exemplum variū dicta ante vel acta ministrāt
 Et quicquid moris natio gens ve tenet.
 Historici, tragici, comoedi aliq; poetæ.
 Theologus, sophus & quisq; libriq; sacri.
 Et diuersa rei ratio vt belliq; domiq;
 Virtutis, vicij, temporis, atq; hominis.
 Collige rumores quoq; vulgi: & Græca, Latī
 Barbara postremo, qđ monumēta dabūt. (na,
 Plus antiqua mouēt, præclara, domestica mētē
 Quam reliqua. Accipiat plurima qsq; locus.
 Adijcit ingentem exemplis tractatio molem:
 (Nī breuiter properans illa citare voles)
 Scilicet imprimis factum laudetur, & author.
 Vel gens, vel scriptor cui sit habenda fides.
 Vt locus exposcit plus hīc insite, minus ve.
 Pluris, at exemplo, quod fauet, illud habe.
 Insuper exemplum fuse enarrare licebit:
 Atq; per ornatus amplificare suos.
 Vt patriam in terris nego si mortalibus esse:
 Exemplo insinuans hoc Abrahame tuo:
 Comendo historiam primū diuinitus haustā:
 Hinc genus: & supero nomen ab ore datum.
 Laudo fidē: qua tu patriamq; genusq; relinqs

prie & late
 sumptum.
 Vt fabulæ, a
 pologus p
 uerbiū, iudi
 cia, pabola
 seu collatio
 imago, & a
 nlaogia, d q
 bus deiceps
 Vnde exem
 plorū varie
 tas petēda.
 Exempli tra
 ctatio.
 Scđsmodus
 tractandi.
 Hæc hñtur
 ilibro genf.

tractatio ex
ēpli fabulo
si.

q̄rtū allego
riæ genus

In fabulis.

Delerna pa
lud hist.

De sapiētia
De vitijs.

De deo in
rebus.

de vitij iter
quæ sita est

virtus.

Apud hom.
delosopha

gis.

Et vagus ignotum conficis exul iter.
Vtq; (licet locuples) tentoria semper amaris:
Ac tumulum præter, nulla sit empta domus.
Quam magno arderes patriæ cælestis amore.
Eius habens arrham, primitiasq; probans.
Nec secus exēplū, pariet quod fabula, tractes:
Res tibi seposito siqua docenda ioco est.
Extiterit veterum sapientia quanta virorum:
Vera per illecebras qui docuere, mone.
Historicam, physicam, moralē theiologam ve.
Ficto allegoriam fare subesse loco.
Vt victa hydra rogis, vt palladis ortus, vt ar/
Circææ, vt Protei multipla forma pbāt. (tes
Icarus, & Phdethon, Salamoneus, atq; gigātes
Ne supra sortem quid meditare, vetant
Fulmine Bacche flagrās, nynpharū & missus ī
Nos vinī lymphis vim moderare iubes. (ūdas
Hinc virtutis iter scylla obsidet, īde charibdis:
Vincla voluptatis lotus amata notat.
Noxia Sirenum cantu assentatio nota est:
Taxat avaritiam Tantalus, atq; Midas.
Virtutum Herculei cōmendant facta labores.
Damnat Vlyssæus crimina fœda comes.
Talia multa sagax arcani interpretes Homeri
Eustathius, sophiæ symbola prisca refert.
Historiam vates etiam narrare videntur:

Vt

Vt pyladis quantus, quātus orestis amor.
 Aut in personis fictis res lucet: vt aten, pſonæ fictæ
 Et famam, atq; litem, inuidiamq; canunt.
 Explicat humanos concedia ludicra mores,
 Mores in tragicis bucolicisq; vides.
 Mores monstrat apis, formica, ciconia, turtur, tertius mo-
 Morum exempla tibi res prope nulla negat d' locupletā
 Tercia iam ratio tractādi exempla sequatur. di exempla.
 Siue his historia est, fabula siue parens.
 Præbet homeosis (tibi quæ Collatio, Tulli, est) pabola seu.
 Exemplum simili, dissimili, opposito. om'is
 Est simile: vt veluti cantus vitauit Vlyſſes. & collatio
 Sirenum: Illecebras, si sapiſ ipſe fugis. Cic.
 Dissimile: vt, non legis opus, veterisq; nouæq;
 Est simile, Illud enim dat timor, Istud amor.
 Oppositū, vt vitam mortalibus abstulit olim
 Vnus homo: vitam redidit & vnus homo.
 Comparat exemplū cōtentio: monstrat vt esse Cōpatio si-
 Proposito maius, par' ve, minus' ve dato. ue cōtentio
 Maius: vt is, genitū nobis qui donat Iesum:
 Quomodo non pariter cætera cūcta dabit:
 Par vero: vt, misero cū parcas Chriſte latronis
 Sum miser haud alter q̄ latro: parce mihi.
 At minus: vt, qui pastor ouē fers sæpe regrens
 Errantem: Errātem fer quoq; Chriſte gregē.
 Personæ atq; rei spectanda peristasis omnis: collatio ab
Vt

cibus circū Vt conferre sibi singula rite queas.
 stantijs. Deinde opportunis verbis vti: atq; figuris
 Augeri aut minui quidlibet, artis erit.
 collatio sin Copia siq; vellis vt sit q; maxima: partes
 gularū ptiū Quam cunctæ similes, dissimiles ve, doce.
 De his ifra. His epiphonema, his apte sententia passim
 Additur, exemplo collige dicta breui.
 ppōfidelis Christi equidem quoties cultorē cerno fidelē,
 Xpāniqmū Qui spretis terris concitus astra petit,
 dū spernit. In mentem venit ille Bias: quem iure recenset
 Exemplum. Inter Athenæos Græcia prisca sophos.
 Comédatio Iam non miror ego, q; præesse putata sit illic
 ab authore Pallas, vbi tales enituere viri.
 & ciuitate. Ille igit (quod certa ferunt monumēta, qd oīs
 Afide histo Posteritas memorat, qd plaga quæq; canit)
 narratio fu Cum patriam hostilis cæpisset turma Prienē.
 sius explica Fasq; asportatis esset abire bonis:
 ta cū circū Spectabat ridens cunctos ruere vndiq; ciues:
 stātijs non Perq; vias humeris pondera ferre suis.
 nullis. Nō puer, aut iuuenis, matrona, puella, senexue
 Hypotypo Egreditur: quem non sarcina magna grauet.
 sis. Pars cadit vni oneris: leuat, anxius, alter anhe
 Ac sudans plorat multa relictā domi. (lus,
 Solicitos inter strepitus, durosq; labores
 Vultu hilari vacuus cernitur ire Bias.
 Quæretī cur sic, Mea porto (ait) omnia mecū
 Scilicet

Scilicet extra animum nil ratus esse boni. Epiphonema
Annō Christus idē docuit: Christi ecce fidelis ma cū snia.

Affecta se nulla mole grauatus agit.

Mūdana ex patria, quā plurimus occupat hos

Virtutum diues, lætus & acer abit, (tis

Vel ridet vel plorat eos: qui pondere curui,

Ad styga, q̄ nequeant tot bona ferre, gemūt

Vtriq; est similis sapientia, vultus, & actus:

Dissimilis quāuis causa sit, atq; scopus.

Ille vel inuitus patria cariturus abibat:

Hic patriam quæ vult blanda tenere, fugit.

Ille suos potuit secum abduxisse parentes,

Hisq; frui: totum deserit iste genus.

Pro pago celeberrimis tunc forte petebat Athe,

Hic nullam toto quærit in orbe domū. (nas:

Quippe scit exilium terras debere vocari:

Et patriam supero nouit in orbe sitam.

Rursus at optantem sese conferre Bianti

Non æquare modo, sed superare decet.

Nam, cū laus humana foret tūc vnica merces:

Maius opus, superum gloria danda petit.

Sin par aut minus est: erit hoc præstātior ille:

Quod neq; spes talis, vis neq; tanta fuit.

Naturā ille ducē est cæcā, claudamq; secutus:

Nec nisi virtutum debile robur erat.

At tibi dux Christus, tibi lux diuina: vigorq;

Vt

A si.

A dissimul.

Contentio
aminori.

Sententia

Dissimili a
fine.

Cotio a ma
iori.

aminoritur
sus.

Disimile.

Vt superes omneis absq; labore sophos.
Exemplo ille suæ virtutis forte carebat:
Trita via innumeros te præiisse monet.
Aspice Caldæi vestigia longa prophetæ:
Patria cui præter sidera, nulla fuit.
Quid memorê innumeros secû sua cûcta ferêtes
Scilicet admissum corda sub ima deum

Sententia.

Infani est hominis terram præponere celo:

Epiphonema.

Dum nihil è patria ferre Bianta videt
Pro pudor: Athletæ Christi conferre Biâtem:
Sit tamen exemplum, sit stimulusq; Bias.

parabola hic
p similitudi
ne specie ex
empli.

Hæc quasi pûcta dedi, præscripta vt forma pa
Amplius ingenio magnificanda tuo. (teret,
Nec proprio solum exemplo tractatio talis
Conuenit: humanum quo recitatur opus.
Sed quoties etiâ simili (para qđ bola Grece ē)

Differentia
exēpli ppe
dicti meta
phoræ alle
goriæ & pa
bolæ.

Vteris á rebus: vox ubi, mensq; deest.
Naufragium vitæ caueas, translatio sola est:
Vis allegoriam: naufraga saxa fuge.
Vis simile, vt metuit furibundos nauita vêtos:
Sic vitæ istius dira pericla caue.

Dilatatio
parabolæ.

Dilatare cupis: seuas describe procellas:
Quicquid & in vasto gurgite triste cadit.
Deinde per humanam totidem discrimina vitâ
Collige conformi quæ ratione meant.
Nauta tibi est animus: corpusq; solubile, nauis

Conatus,

Conatus, remos, votaꝓ, vela voces.
 Transtra, foros, prorā, puppim, malū atꝓ rudē
 Sensibus, & mēbris æquiparare potes. (tes
 Ceu mare mūdus erit: mundana negotia fluc
 Venti dissidium. Vis, dolor, atꝓ metus. (tus:
 Piratæ, scopuli, sirenes, scylla, charibdis,
 Et breuia, & syrtes certa pericla notent.
 Nox, ærumna, polus deus est, solertia, magnes:
 Tyndaridæ, bona spes: Ancora sacra, fides.
 Nauseaꝓ, horror erit mūdi: lacturaꝓ damnū:
 Naufragium, exitium: Portus, adepta salus.
 Iam quid dissimile, aut dispar hic adsit & illic
 Discute: Rem verbo sit tetigisse satis.
 Omne malum locus est illud, confertur vt isti:
 Porro hic absꝓ suo crimine nemo parit.
 O foelix placido qui dirigit æquore cursum:
 Sedat & arbitrio flabra fretumꝓ pio.
 Non raro exemplis, velut hic, pportio iūcta ē
 Quæ parteis monstrant partibus esse pares.
 Vt dum sancta refert humanū ecclesia corpus:
 Cui caput ē christus: nos sacra mēbra sumus.
 Auris hic, illē ocul': Pes aut man' vnus: & alter
 Pars alia: Illa quoꝓ ē, vt bene structa domus.
 Est vrbs, est acies, est vinea, campus & hortus:
 Particulas similes si quis vtrinꝓ legat.
 Sic statua horribilis Caldæo visa tyranno

Cōtētio ad
 spari & col
 latio ad dissilī
 Epiphonēā
 cū snia alle
 gorica.
 Analogia.
 Species.
 exēpli late
 sumpti.

Dispa

Imago

εἰκὼν

Parabolæ
affinis.

Disparibus membris regna futura notat.

Est alia exempli species: quæ dicitur Eicon

Sit quia collatæ sicut imago rei.

En Satanas tanq̃ frendens leo circuit, vt nos

Deuoret. Hora fugit more fluentis aquæ.

Semper imago potest fieri collatio: si quis

Explicet. vt fluuius, sic leuis hora fugit.

Inductio

Exemplo ac simili confert inductio multum

Addita: presertim si facienda fides.

In exemplo.

Vt. Quid Alexandro superatus cōtulit orbis?

Inuidiam præter letiferamq̃ dapem?

Quæ retulit fructū dominata Cæsar ab Vrbe?

Vt citius diram ferret & ipse necem.

Quid Marius, qd Sylla, qd innumerabile regū,

Præmiij, ab oppressis gentibus, agmē habet?

Aut periere male, aut vitam vixere molestā:

Vt cui discrimen crimen & omne comes.

Præstat quenq̃ sua contentum viuere forte:

Quam tot in ærūnas ambitione rapi.

In similitu-
dine.

Fac itidem in simili vt, si vis mōstrare, bonorū

Quod meritis operum perficienda salus.

Dat natura quidem gignendis semina plātis,

Sed pinguem crescens plātula fugit humum:

Omnia sunt fortita suos animantia passus,

Est suus vt quærant, percipiantq̃ labor.

Angelus omnis erat primæuo labilis ortu:

Nec

Nec data nī culto gloria plena deo.
 Primus vterq; parens infans nō ante beādus:
 Obsequio meritis q̄ patiente foret.
 Aut homini ergo bonum per opus dat gratia.
 Ipse sui aut similis desijt esse deus. (palmā:
 Est generalis item contentio: Confero siquas
 Personas, aut res, laude probo ve notans.
 Virgilium cēu Mæonidæ, aut Solona Lycurgo:
 Virtutem, regno. Prodigioq; dolum.
 Vnum diminues, augeſcat vt alterum: at illud
 Amplificans, Saltem par ſit vt iſtud, ages
 Quicqd ita adfertur, ſit notū, inſigne, receptū:
 Res quoq; conferri pluribus vna poteſt.
 Dicitur vt Chriſtus Dauid, Salomō, via, verū,
 Vita, leo, ſerpens, lux, petra, paſtor, ouis.
 Peccatū, lepra, virus, hyems, nox, peſtis, auern?
 Cæteraq;. At ſimiles vndiq; prome notas.
 Iuditiū exempli ſpecies ſententiā quæuis
 Dicitur authorum: laus quibus alta datur.
 Scriptores vt ſunt, celebres, populiq; ſophiq;
 Antiqui vates, hiſtoriciq; graues.
 Et quicunq; viri Illuſtres, chartæq; ſacratæ:
 Iudicia, illorum ſplendida dicta voco.
 Sicut apophthegma eſt, ſicut prouerbia, ſicut
 Sunt reſponſa deum: Socratis vnde decus.
 Deniq; ſermo grauis quicunq;, facetus, acutus,
 Mille

Cōtētio in
 genere de
 mōſtratiuo.

Duo modi
 amplificādi

Cum laude,
 vel vitupe-
 ratione per
 ſingula pro-
 pria.
 De iudicijs.
 vulgo vocā-
 tur authori-
 tates.

Sñia fictæ.	Mille vt Plutarchus, mille Stobæus habet. Fictus adhæc nobis sententia sermo vocetur. Res qualem præsens suppeditare solet. Siue probare aliquid, siue enarrare: mouere Seu libet affectus. est locus hisce frequens.
Formæ sen tentiarum.	Quin & transitio per eas fit idonea sæpe.
Catholica.	Copia & his, grauitas, gratia multa subest.
relata ad re	Scinditur in varias porro sententia formas:
vel ad psonā	Longius has Fabius tradet, ego breuius.
Simplex.	Catholica est. Vitiū sua sit sibi pæna, Relata Nil magis ingenuos q̃ bona vita decet. (ē.
Mixta.	Simplex est, humillē deus aspicit. Addita mix Dat ratio. nati cum sit imago sui. (tā
Duplex.	Duplex est: ex oppositis dum partibus vna Efficitur: nulla quas ratione probas,
Quadri pti	Ad cælum Christus, mūdus nos ducit ad orcū.
ta.	Fit quadruplex: ratio si sit vtriq̃ data.
Recta.	Christus enim (subdes) porta ē angusta salutis Mundus at est latum perditionis iter.
Figurata vt	Recta est: pauperior, quo ditior, exit avarus.
p̃ interroga	Adde figuratam. pax vbi, nonne salus?
tionem.	Implicita ē, re p̃bo cessit p̃bus. explico quā sic:
Implicita sub	Nimirum improbitas plus probitate potest.
q̃ & aliud in	Est epiphonema interdum sententia, finī
telligitur.	Firmatæ acclamans expositæ ve rei.
Epiphone	Pro genere hūano Christū Crux dira peremit
matica.	Tantæ

Tantæ molis erat triste piare nefas.	
Est alias epiphonema acclamatio quævis:	Epiphonema cõmuni
Quicquid & arguto clausula fine vibrat.	ter.
Sic celebrata fere gaudent epigrammata claudî	
Maximus, & Seneca his tûrget: at esto mod'	Vale. Max.
Occultans aliquid sententia dicta Noema est.	Noema.
Inuidus est dignus, qui magis inuideat.	
Dignus & immẽsas vt opes coacervet avarus:	
Conijce, quod dominos liuor opesq; necant	noua gñasẽ
Est nonnulla noui generis sententia demum,	tentiarum.
Ex inopinato dicta vel oppositis.	Exiõpinato
Ex geminato: alio translatis siue relatis.	Ex cõtrarijs
De quibus effuse Quintilianus agit.	Ex gemina
Nunc exergasia est nobis tractanda: latine,	tione.
Quod dicta expoliat, nomen adepta suum.	Ex alio trãs
Hæc fit, quando loco prolige insistis eidem:	latis.
Quem varijs replices, amplificesq; modis.	Ex alio rela
Committat enim primum verba, atq; figuræ:	tis.
Vt quod idem repetis non videat idem.	Expolitio.
Actio dein vocem, vultum, gestumq; gubernas	Cõmutatio
Deniq; tractandæ fit noua forma rei.	3. Verborũ.
Nanq; aliam inducis paulum diuersa loquẽtẽ	pñutiatiõis
Personam: aut dictũ lenius, acre facis.	Tractatiõis
Partibus hæc porro septem exactissima cõstat	bifariam.
Rem protasis ponit, quæ polienda tibi est.	Expolitio se
Vna, duplex ve subest ratio. Sententiã dinceps	pti mẽbris.
D Vna	

Vna, duplexue sua cum ratione venit.

His ita præstructis quæ sunt cōtraria subdes:

Mox simile inuenies, adiiciesq; decens.

Nec fecus exēplum, post qđ conclusio solers

ppositio.

Colliget ex dictis remq; rei; fidem.

Ratio.

Vt, sapiens animo semper studet esse quieto

Dulcius hoc siquidem nobiliusq; nihil.

Altera rō.

Nā qđ honor, qđ opes, qđ cætera cōmoda pro

Exagitant animum si dolor ira, pauor: (sunt

Sñia p ptes.

Infœlix nimis est, nimis est miserabilis ille:

Arbitrio quem fors ludit, agitq; suo.

Ratio.

Vix dormit nam, vix & edit, vix deniq; viuitt:

Dum sibi securum nil satis esse videt.

Sñæ pars al

Ille sed est foelix contra vereq; beatus.

tera a cōtra

Quem nihil aduersi mente mouere potest.

rio.

Quotquot enim natura potest immitere casus

Cōtrarium

Nil animo in tali qđ populentur, habent.

ppositionis

Stultitia est igitur vinclis & verberare digna:

Simile perfi

Perpetuis animum non stabilire bonis.

ctiōnem.

Annon prorsus erit reputāndus nauita vēcors:

Collatio asi

Qui queat & placidas addere nolit aquas.

mili.

Quippe animus vitij; feruescit vt vnda pcel;

Adissimili.

At vitium sapiēs omne fugare potest. (lis:

Exemplum.

Addē qđ is merito sapiēs ab Apolline dictus:

Alia.

Cui placidus semper vultus, & vnus erat.

Collectio.

Sic Cato, sic ali; Sapientum nomen adeptis:

Nec

Nec faciunt baculi, pallia, barba Sophos.
Iure igitur cum sit Sophice perfectio: mentis
Expeditur constans a sapiente quies.
Latius hæc si vis diffundere singula: eodem
Ordine multiplices, amplificesq; licet.
Sed neq; perpetuo talis seruetur ordo.
Nec tot erunt partes: hic tamen esto scopus:
Cum tibi præsertim stylus exercebitur audax:
Omne tuum ostenta, sparge, profunde, penu.
Seria sed quoties res est stringenda: cauendum,
Nequid idem dicas, neue superuacuum.
Esse brevis poteris siquid narras ve doces ve:
Dum tamen exponis: copia semper opus.
Huc quoq; fabellæ spectat gen' illud amœnū:
Quo Phrigis Aesopi nomen, honosq; viget.
Et delectat enim, & verum persuadet apertum:
At populo imprimis simplicitate placet.
Figmēto hinc tali per Agrippam factio quodā
Romanæ plebis sæua repressa fuit.
Corpus (ait) perijt: q; coniurata negassēt.
Gratuitum ventri cætera membra cibum.
Sic homines pigros tolerandos esse probabat,
Nobilitas quod eis diuitiaq; forent.
Cecropidas fecit vulpes fiste obsita mûcis,
Nolle magistratus sæpe creare novos.

Apologus
sub exēplo.

Menenius
Agrippa.

Vicera nam saturæ desistūt. pungere mulsæ,

ieiunæ diris morsibus illa petunt.

Qui bene naturas animantū callet, & acri

Eminet ingenio, fingat vt ipse, licet.

vsus duplex Hæc, velut exemplū, (qd̄ ad vsū pertinet) vno

Interdum verbo significare sat est.

Vt nihil est mirum sperni cælestia mundo:

Aesopi gallo gemma relicta iacet.

In apologo Dilatare potes, si commendabitur author,

de cassita. (Gellius vt fecit) mythologumq; genus

Exprime naturas animātum, appinge figuras

Et rerum: vt, si mus incidet, atq; leo.

Tractatio. Omnibus hūc numeris attollis: dep̄mis illum,

Officiū cuius mox celebrare cupis.

Siquid & historia his tribuit vel fabula dignū

Auditū: id minime præterijss̄e decet.

Vt de bucephalo, formica, uulture, cygno:

Quā metamorphosim, qd̄ propumue gerāt,

Deinde faceta fluens narratio tædia tollet,

Si mores hominum, fictaq; signa quadrent.

Est fingendus adhæc sermo, & sentētia quæuis

Non secus ac verum si recitetur opus.

Sic geminos mures describit Flaccus: & Aulus

affabulatio Cassitam: vnde tibi forma sequenda patet.

quæ ē mora Principio finiue potest Epimythion addi

lis sensus. Fabellam enucleans: Quin & vtriq; datur.

Somnia

Somnia præterea nonnulli ficta recensent: De somnijs,
 Verum ostentandi sit nisi causa, fuge.
 Ni vel adhortari, vel detertere laborans,
 Pro veris visis somnia falsa refers.
 Herculis illud vt est, dubij, virtutis an asprum A Prodico
 Anne voluptatis lene subiret iter. fictum.
 Ad suatum conficta rei narratio gestæ De fictis na
 Sit veri similis, quatenus arte vales. rrationibus
 Ficta sed adrisum, a vero quo longius abstat: Luciani &
 Gratioꝛ hæc fit, vt est Aureus ille asinus. Apuleij.
 Hisce argumentis mire oblectantibus aureis
 Tota fere cõstat Comica scena vetus.
 At simili est proprius, rerũ simulachra referre:
 Qualis ab arguto ficta Platone specus.
 In qua vincti homines nõ prætereũtia cernũt:
 Sola sed auersis vmbra videnda subit.
 Adde allegorias diuina in lege frequentes:
 Quæ mores, nec non mystica sensa docent.
 Nam veteres, euangelij sunt signa, figuræ:
 Et superas signant vtraq; scripta domos
 Dicta sub exemplo congeessimus omnia ferme: Vt p simili
 Copia de cuius fontibus ampla scatet. tudinẽ epi
 Quomodo per varias voces variasq; figuras thetõ, meta
 Possit adaptari quidq; sat ante liquet. phorã, alle
 Tradere nunc superest: quo pacto maxia possit riam. &c.
 vis exemplorum prompta venire tibi. Rõ colligẽ
 di exempla

D iij Quis

Quilqs ad excellum doctrinæ culmen anhelas:

Te legere authorum conuenit omne genus.

Loci cōes in
verbis. Ergo legens illos anide, attenteq; volutans,
Collige cōmunes, quot potes, inde locos.

Ad hæc dē
oīa vidētur
reduci posse Hic, appello locos insignia nomina rerum:
Quæ quasi materiæ fertile semen habent.
Vt Deus, vt natura, vt hō, mens, sermo, volūtas
Virtus, & viciū, publica res, & opus.

Quodlibet ī spēs vel propria deinde secādū est
Respicit vt pietas, impietasq; deum.

Huicq; superstitio, ritus, miracula, factum,
Prodigium, oraculum, fors, nemesisq; subest.

At natura capit mundum cum partibus oēm,
Sic animam, corpus iunctaq; sumet homo.

Ad primū vt redeā: si vis distinguere parteis:
Occurret pietas, impietasq; triplex.

Vt sunt p̄ce
ptores &c. Prima deū spectat: patria q; secunda, Parentes
Tertia vel sobolem: par quoq; siquid adest.

Hic se aperit campus de religionibus orbis:
Quo iuuēt, aut natos perdat amore parens.

Appone hinc fidei titulos in numen, amicos,
Hostes, & dominos: p̄fidia ac totidem.

Singula deinde locos poteris tractare per oēs
Vt pietas quid sit: qd proprium ve ferat.

Quo pacto a reliquis distet virtutibus, & quot
Præstita dicatur, quot violata modis.

Quid

Quid corrūpat eā, qđ alat, quæ cōmoda gignat

Campus vbi exemplis iudicijsq; patet.

Quis tibi virtutum, vitiorumq; ordo locādus;

Monstret Aristoteles, Maximus, aut Cicerō.

Vel Diuus Thomas, elemēta vel ipsa sequare,

Sed non particulas quasq; iubebo capi.

Sat fuerint, quarum est creber dicētibz vsus;

Vt variū causæ vult genus, atq; locus.

Quæ vero, viciā & virtutes præter, acervas,

Discrimen geminæ conditionis habent.

Sunt aliqua exemplis accōmoda, qualia clarū

Ingenium, mala fors, mors cita, lingua p̄cax.

Subijce quæ pugnāt, aut quæ sūt p̄xima cuiq;

Vitæ vt iucundæ mēta: serena domus.

Sunt alia vnde magis pendet sententiā: sicut

Pulchrum cuiq; suū. Res male parta ruit.

Speciat & huc qđd problemate comparo tali

Vxorem sapiens ducere nec ne velit.

Regali vitā, priuata beatior, annon?

Quærere diuitias præstat, an abijcere?

Sed ne turbet iners rerum confusio: debet

Præcipuos titulos subdita turba sequi.

Post totum sit pars, subsit sententiā partis:

Fac itidem parteis, pars vbi scissa dabit.

Instar sit capitis prudentia scripta: sequetur

Consilium rectum, futile, turpe, pium.

Ex locis de
monstrato
rijs sua forijs
& iniudicia
libus.

Loci cōes in
sententias.
Cōpatiua.

Sñæ seu lo Credēdum expertis: nil vtile, quin sit honestū.
ci cōes de cō Nox dat consilium, cætera lege pari.
filio. Talibus ergo locis spatia indiuerſa relatis:
Modus co/ Sub titulo Authorum dicta reponere suo.
lligēdi p lo/ Siue est exēplum: siue est sententia: siue est
cos. &c. Fabula: seu mirum quidlibet, atq; nouum.
Siue parēmia, siue lepos, translatio siue est:
Seu simile: & scita quicqd ab arte fluit.
Sic animo quæcunq; legis multo altius hoerēt:
Fit quoq; partarum promptior vsus opum.
Utendum est opibus, ne sis pro diuite pauper,
Dicens, vel scribens: obuia cuncta rape.
Ne vero vlla tuis studijs aliena putentur
Dogmata scīptorum: quominus illa notes.
Nusq; aberit quæstius lōge, esto, mathemata dī
Rhetoricis: duces at simile idē frequēs. (stēt
Cōfertur sapiēs tetragono in se vndiq; firmus:
Et sphæræ: similis q; sit vbiq; sui.
Aphyſicis itidem: feriunt vt fulmina montes.
E latos homines sic mala dira premunt.
Sit mīti clemens princeps, asperq; rebellī.
Ut liquat æs fulmen: ceraq; sana manet.
Vel trahis exēplū. Vt mōstrāt elephātes, aber
Sigs, iter, doceat qui scit honesta, rudē. (ret
Non finit vt delphis teneros discurrere foetus,
Sic sobolis cultos anxius esto pater.

Aut

Authorū ergo volās nítidos,studíose,per hor

Sicut apís flores ad tua mella lege. (tos

Germína decerpi sed cum non oía possint.

Delige,sunt operi quæ magís apta tuo.

Multa locis eadē tribues pugnátibus,vt quæ

Díuerfos vsus,oppositosue ferunt.

Nanq̃ & auaritiæ símilis ponēda Charíbdís,

Et ventrí & ventrí:quæ satiare nequís.

Socratis vt monstrant cedes:obnoxia virtus

Inuidiæ est,nec mors est metuenda víro.

Ille & laudandus pota læto or̃ cícuta:

Et ratione alia vítuperandus erit.

Quod rígida ob Sophiã cõia dogmata sp̃ernēs

Sponte sibi atq̃ suis trístia fata dedit.

Multa quoq̃ exemplo sententia manat ab isto

Quam nos cõmunem dicimus esse locum.

Vnus híc. Inuidiã sibi cõparat Indlyta virtus:

Alter híc est. Odium,dicere,vera,parit.

Hicq̃ aliq̃. Iudex rationem sæpe minorem

Iuris,q̃ iniustæ nobilitatis habet.

Nil peius q̃ nacta malos opulentia mores:

Cum sanctum ínsimulet gens scelerata vírū.

Quẽq̃ haud qđq̃ decet:docuit q̃ tēnere mortē

Mortíferum intrepida fronte tribunal adit.

Iudiciibus supplex nō accidit: At neq̃ præfert

Exilium mortí:nec fuga suasa placet.

Pars

Pars prior hæc. Iam q̄ vultu moriturus alacri
Differeret: tales fumpseris inde locos.

Optat, non trepidat mortē mens cōscia recti:

Quam bene vixerimus, mors bene sola pbat

Tertia pars, q̄ dū Phædrus Phædōq̄ reuinctū

Non Alcibiades viferit aut Agathon.

Sume locum: veros monstrat discrimē amicos.

Quarta. Quod exclusis disputat ille suis.

Sit locus: humanis sapientem affectibus angi

Dedecet, vt Christi lex quoq̄ sacra monet.

Pars quinta ē. Huic erigit statua aurea cæso:

Cædis & authores plebs furibunda necat.

Hos dcerpe locos. Vulgus temere odit, amatq̄

Post mortem virtus, clarior vsq̄ nitet.

Reiicitur præsens virtus, absensq̄ vocatur.

Crimina nulla diu numen inulta sinit.

Cōstat ab his liqdo, exēplū quos præbeat vsus

De simili deinceps experiamur idem.

Indicat vt nautam tempestas orta probatum:

Sors ita rectorem monstrat iniqua bonum.

Vt clauū experto nautæ, non tradis amico:

Publica solerti munia trade viro.

Vt velum vento nauta excrecente secundo

Contrahit: expandens cum minus ille viget.

Sic vbi fors afflat: cohibenda elatio mentis:

Sorte reflante, animi vis cumulanda boni est

Dum

Dum prohibet cursum tēpestas impba rectū:

Oblivis saltem motibus, vt fit iter.

Sic licet impediānt iustos aduersa labores,

Promoueas quanta cūq; licebit ope.

Nautica dū virtus rapidis superatur ab vndis,

Ancora tum iacitur, vela plicata iacent.

Sic decet interdum turbæ cessisse furenti,

Tractari donec se ratione sinat.

Vela subinde mouet partē nauclerus in oēm,

Sic sapiens certo tempore certa facit.

Rex bonus ī magnis debet quasi nauta perī/

Exaudire libens, qui bene cūq; monet. (clis

Tutior vt nauis cui nauta pericula dāssus,

Sic populus, cuius res mala multa tulit.

Nauita nullus ita est demēs, vt quē vehit ofus

Propterea nauim perdere, seq; velit.

Sic foret infans, quem factio cogeret ipsam

Sæuire in patriam, qua pereunte perit.

Ancora non iacitur sūmo nisi, sacra, periclo:

Differ & extremam, res nisi cogat opem.

Sed quid ego imēso tenues ex æquore guttas

Haurior? quot sumi talia posse vides?

Quinetiam ex vna collatio parte frequenter

Ad diuersa potest assimilandā trahi.

Luna incōstanti vultu variata, figuram

Fortunæ, vitæ, stultitiæq; gerit.

Sic

Sic eadem varios sententia cedit in usus,
Facundus currum supplet eundo comes.
Iucunde viues lepidis coniunctus amicis,
Circunfer librum, tædia discutiet.
Si trāquilla tibi comes, ac bene cōscia mēs est.
Tædia per vitæ non patiēre viam.

Apophthe
gmata & p
uerbia.

Sic & Apophthegma, & puerbia plurib. ad/
Vfibus, & varijs sunt tribuēda locis. (sunt
Scribe locum authoris saltē, quod lōgius esset
Contentus verbis significasse tribus.

Ex fabulis.

Eia age sit titulus datus, inconstantia morum.
Prospice, quot res huc agglomerare vales.
Fabula Mercurium varias transumere formas
Suggeret assuetum, dicitur vnde vafer.

Nunc superis, nūc terrigenis nūc manibus ad
Innumerisq; vagus fungitur officijs. (stat
Pocula nunc miscet patri, nūc nuntia perfert.
Nunc animas stygiam ducit adusq; ratem.

Nunc se cauidicis, nunc mercatoribus offert,
Nunc etiam mira furibus arte fauet.

Vtitur & cithara, & virga, & bicolore galero.
Et cognominibus mille vocatus hic est.

Adijce Vertumnū, formas qui vertere gaudet:
Protea; in species qui genus omne migrat.
Empusam, varia apparēs sub imagine spectrū:
Morphea: cui quem vult vultus adesse solet.

Dein

Deinde veneficijs famosam adducito Circen:

Quæ varias homines cogit inire feras.

Adde sui nunq̃ similem inter numina ^{numina} *καί πο'ν*.

Et sibi fumentem quælibet ora Iouem

Et triplici monstrū diuersum parte Chymerā,

Et quod Pieria Flaccus in arte facit.

Bifrontem Ianum quoq̃, Gerionemq̃ triformē,

Et Bacchum, insigni qui leuitate viget.

Deniq̃, multiplicē quæ fert Rhamusia vultū:

Quicquid & effingens tale Poeta canit.

Ille *πολυτροπος* hic ne prætereatur Vlysses:

Personam qui pro tempore quanq̃ gerit.

Hunc facit & variæ lunæ mutabile sidus.

Aerij & facies nescia stare solis.

Multa quoq̃ vndiuagi maris incōstātia, Septē

Præcipue Euripi nocte dieq̃ vices.

Accedāt Polypus, Pāthera, Chamælo, Pardus

In quibus est varius, sit variusue color.

Fœmineum ingenium, pueriles accipe mores,

Vulgus & assidua mobilitate vagum.

Anguillam, & colubrū: tū qcqd mobile, fluxū,

Aut varium, vt folium quod viret, ide cadit.

Quæ facile ad flatus omneis curuatur arūdo.

Lamma notans ventos, somnia, pluma, rota.

Argentum viuum, ramentum, cera, bilibris,

Vermiculatum & opus, versicolorq̃ tapes.

Quod

καί πο'ν tps

& occasio

figit deus

mutabilis.

Fortuna.

Sic vocat

Homerus

ob varitatē

morū & ver

sutiam.

Ab artititia

libus & na

turalibus.

Ex inuentione

Non nulla ingenium solers accommoda finget.
Et speculum in medio grande, patensq; foro.
Quod veluti innumeras spes hic inde receptat
Sic animum expositum multa parerga replent
Aut chalybē ad motis magnetibus vndiq; tractum,
Aut sphaeram, in plano, quæ sita stare nequit
Aut vitrum referens, subdis quæcūq; colores:
Ingenio quot vis talia finge tuo.

ab historijs Profer ab historia insignes leuitate pelagos.
& alijs. Lubrica Poenorum subiicienda fides.
amaxobios Nescit Amaxobius stabilem scythia ponere sedē.
qđ planistris Creditus Hanibal est, & Catilina leuis.
huc & illuc Omnis Aristippum, decuit color: atq; Tigelli,
vehatur. Aequale huic Flacco nil quia teste fuit.
Personas adhibet tales Comœdia multas:
Solstrata nam talis, Phœdria talis erat.
Ex tragicis itidem venient, alijsq; poetis,
Narcissus, Dido, Cochica, Phœdra, Biblis.
Rusticus Aesopi, Satyro mirante, calorem
Ex vno, & frigis protinus ore dabat.
Deinde paremiacis Panagea Diana, Cothurni
Venti, campus, hydrus, talia mille quadrant.
Vt, saxum musco spoliatur sæpe volutum,
Transplantata frequēs crescere planta neq̃t.
Sedit (apophthegma est) sellis Cicero ipse dua
Dicebatq; aliud stans, aliudq; sedens. (bus
Dicitur

Dictus, vt icōstās, Mars ἄλλοπρόσῳλλος Homero Id ē ali' atq;
Vir solum hic constans in leuitate sua est. ali' idētidē
Cortice hic est leuior, mutat quadrata rotūdis q; nunchis
Nolo volo, volo nolo. Est leuior stipula. nūc illis fa-

Verba poetarū sunt hęc, iam cernis (opinor) ueat.

Quanta sit excussis Copia certa libris.

In numero ponenda parī est sententiā, siue

Prisca sit, euentu siue creata nouo.

Omnibus ijs porro sua si contraria, necnon

Finitima adiungas. Vix numerabis opes.

Et cum tam uariis cuiusq; sit vsus, oportet

Sermonem vt dītent quomodocunq; tuum.

Nam per dissimile vsurpas contraria, dicens

Hic nunquam peccat: cui mala sæpe fides.

Perq; Ironiam si nomine Socrates illum

Appellem: multum qui leuitatis habet.

Aut etiam interdum contraria comparo: sicut

Tam facilis Cæsar, q̃ Cato durus erat.

Finitima haud ægre torquentur, vt ambitioso

Tecum habita dico: dico perinde leui.

Quin eadem possunt vice probri dicere laudē,

Vt varium ingenio præpete laudo virum.

Quodq; penū propriū tulit incōstantia nuper:

Huc promo: absimili cum ratione tamen.

Est sapientis enim pro tempore vertere mentē

Ingenij vtendo dexteritate vafri.

Vsus cōtra-
riorū varius

Eādē in vi
tuperatio
nē & laudē.

Euripo

Euripo versatilior: versutior ille est

Pulypode: & flammæ mobilitate præit.

Tutior ut calamus ventos se flectit ad omnes

Plurimus est rebus mobilitatis honor.

Namque aial quo mobilius, præstâtius ipsum est:

Rerum mobilitas, nobilitasque pares.

Ecce loco moles terrena quiescit in imo,

Altior est sedes mobilioris aquæ.

Mobilior super hanc aer, super aera, & ignis.

At cælum summe mobile summa tenet.

Inde sophis hois mens, ignis, & aura vocatur:

Tardus & ignavus, plumbeus, atque lapis.

De reliquis itidem: Constantia namque vicissim

Dat cumulo instabilem vituperare suo.

De partium His obiter dictis addamus paucula: quonam

rhetoricarum Ditari sermo foenore possit adhuc.

multiplicatione. Sex dant rhetorici quas vult oratio partem,

Orantisque triplex officium esse volunt.

Sexptesora Orsus, narro, seco, confirmo, refuto, peroro.

Ut doceam, oblectem, permoueamque forum.

Officia. iij. Cui grata est breuitas: aliquas de partibus aufert,

Contrahit aut cunctas, sæpe docere sat est.

oratoris. Si magis arridet nitido mihi copia vultu:

Omnibus officium partibus omne dabo.

Vnâquaque locis proprijs exaureo partem,

Quinetiam partem partibus accomulo.

Quippe

Quippe exordiis passim solertibus vtor.
 Ut studium auditor det renouatus idem.
 Transito docilem retinet: promissa, precesq;
 Attentum: exposita stat ratione fauor.
 Spargi argumentis interdum exordia possunt,
 Tollere dum, qd' obest, res, locus, hora monet.
 Mirifice augetur narratio: quando decorus
 Personis varijs schemate sermo datur.
 Talia personis affingunt verba poetæ,
 Historiciq; graues. Lector & inde stupet.
 Sic genitor genitrixq; senes, vt scribit Homer',
 Hectora deterrent: dum ferus arma rapit.
 Argumenta capit narratio quælibet, atq;
 Quoslibet affectus. Vnde perampla venit.
 Crescit adhuc repetita tamē: quæ denuo dicta
 Fundit, vt inuideas, aut miserere, magis.
 Nec minus auget eam Digressio: siue moueris:
 Siue in plausibiles expatiare locos.
 Augetur protasis: quoties pro simplice: quæ sat
 Vna foret duplicem, multiplicemue fero.
 Pro ridet peccans: nihil isto nequius, vt qui
 Non solum peccat, sed putat esse iocum.
 Crescit & inspersis affectibus: atq; vibratis
 Cursim argumentis: ne temere adde tamen.
 Cōueniēt: si qua numero, expono' uē gradatim
 Vt siquidem moneo turpe canere scelus.

Exordia plu
ra.

Narrationis
locupletatio.

Narratio ex
plicatius re
petita.

Egressio in
narratiōe di
latando.

propositiōis
dilatatio.

Ah miser, ah quid agas vigili circūspice cura:
Quanta heu damna tibi parturit ista lues.
Primū fama tibi ac generi: quæ semp honesta
Fluxerat, in summum dedecus omnis abit.
Eumenidum inde cohors sæuissima nocte, dieq;
Vret Orestæa conscia corda face.

Deniq; iura graues poenas, læsiq; reposcent.
Sint nihil hæc istigæ te manet vnda pyræ.

Sic poteram dixisse: caue, nam fama peribit
Conscia mens anget, supliciumq; dabis.

Cum possem rursus decuplo rē tendere tractu:
Duco satis, pronam si tibi monstro viam.

Præmollires dura & para
dura & para
doxa. Scito exordiolo prælita, mollis erit.

Vt peccata volens æqualia cuncta probare:
Dic quantum obtineat Stoica secta decus.

Ignari q; multa vocent absurda: sed iisdem,
Certius audita nil ratione putent.

Quis Solem terra non deieret esse minorem,
Terdecies ratio cum superare probet.

probatiois lo
cupletatio
asseueratio Ergo tenax vulgi tantisper opinio cedat

Dum res differitur: quam didicisse iuuet.

Iam supra quibus est ditanda probatio formas

Diximns: Accipies insuper hasce duas.

factationen
seuppositionē Assero nōnunq; vt, Quis tā peruersus & effrōs
Vt neget hæc: cæcum posse videre reor.

Præparo

Præparo nōnunq̃ labefa ctaq̃ reddo, vel aptas
 Perprotasis, sermo de quibus ante fuit.
 (Nā protasis cuiusq̃ modo est collectio partis,
 Quam propono, probo, fortius ac repeto.)
 Vel specie dum proposita est oratio tali,
 Abroget vt tacite concilietue fidem.
 Anteresutandum nobis quod pessimus hostis
 Clamitat, indignum luce Milona frui.
 Nanq̃ mali ac hostis nomen, subiectaq̃ tollit
 Ironia fidem. Mox docet esse secus.
 Ditanda est etiam collectio singula summis
 Post ratiocinium particulare datis.
 Res ita restrictas sequitur conclusio fortis,
 Id quod ab effuso fit Cicerone frequens.
 Amplior vt sit adhuc, excurre, locosq̃ per oēs
 Affectu tracta, quotquot a b arte tenes.
 Affectū imodicū tragicus, placidūq̃ ministrat
 Comicus. est græcis ἡθὸς hic, ille πᾶθος
 Inter & affectus sit dilectatio mixta.
 Siue perorabis, seu locus aptus erit.
 Tradit Aristoteles, iucundū cuiq̃ quid extet,
 Tullius & Fabius, quid iocus, atq̃ lepos.
 Comicus affectus narrando est aptior, vt qui
 Res oculis offert, percipiturq̃ magis.
 Inde est, q̃ Flacco recte morata, rudisq̃
 Fabula, compositos præminet, arte sonos.

Per ipsam fi
 guram orō
 nis.
 Locus Tullij
 variatis ali
 q̃ntū verbis
 Locupleta
 tio singula
 rū cōclusio
 nū p epilo
 gos particu
 lares.

Delectatio.

vis affectuū

Homeri lo- Inde est, Mæoniden fatias q̄ nulla legendi est:
cus. Exemplo ex vno quod tibi faxo palam.
Cum semel armatus portis erumperet Hector:
Suspectū Andromache vul cohibere gradū.
Ocyus occurrit famulis comitata puellis:
Et puerum gestans Astyanacta sinu.
Filius ille patri percharus, & vnicus: atq̄
Pulchellus totus, sideris instar, erat.
Arridet genito viso pater: illaq̄ dextram
Porrigit: & proprio nomine blanda vocat.
Colloq̄ vt d' cuit facto, caput admouet Hector
Figeret vt teneris oscula sueta genis.
Arma corusca puer christamq̄ pauescit equinā
Clamat, nutricis flectitur inq̄ sinum.
Ridet vterq̄ parens: galeā pater ipse reuulsam
Ponit humi: amplexum prolis & inde petit.
Huic & fausta precans vxori reddit amica
Quem beneolente premēs suscipit illa sinu.
Et lacrimabile quid ridens: cōmotus at Hector
Et miserans, tremulam fulcit vtraq̄ manu.
Nōmine compellat solans: galeam inde reponit
Illa viro paret, se recipitq̄ domum.
Moxq̄ domus fletu muliebri tota repletur,
De plorant viuum: quem periisse timent.
Vt Cice. nar Hinc liquet, affectus vt amat narratio mixtos,
rat Milonē Presertim gestus si quoq̄ fictus adest.

Præte

Sæpe fidem insinuant etiam narrata, quibus res a Senatu di-
 Non eget, ut speciem simplicitatis habet missum domum
 Præterea oblectat solers allusio: verum redisse, calce
 Cum pauci capiant, est adhibenda loco. os, et vestimē
 Sunt aliæ, unde etiam gratus sit sermo, figuræ, ta mutasse,
 Quas tibi rhetorica prestat ab arte peti. dum se vxor
 Hæc modo sufficiant, finem faciamus: at unum comparat, com-
 Admoneo lector te studiose, prius. moratum esse
 Non nulli breuitas si forte Laconica cordi est. vide Fabium
 Atticus imprimis hoc velit esse modo. Allusiones.
 Præfertur nihil: affectus nec misceat vllus. De breui lo-
 Sed rem summatim, simpliciterque sonet. quentia.
 Præcipuis tantum argumentis gaudeat, & non In his continetur
 Explicitis: numero sint quasi verba pari. oïum di-
 Sit docuisse satis, non asserat, amplificetue. ctorum epilo-
 Sint simile, exemplum, fabula quæque procul. gus.
 Non epiphonema, aut sententia, vel iocus adsit, De asseuera-
 Allususue, nisi tale quid esset opus. tione.
 Sermonem illustré reddens, amplumque vel acré.
 Iucundumue, habeat nulla figura locum.
 Rem verbis alijs, alijsque haud tractet eandem
 Immo minus dicat, plus queat unde capi.
 At vero facunda magis cui copia grata est,
 Dilatet positis singula dicta modis.
 Sed caueat ne dum fines affecta uterque,
 Finitimum in vitium more frequente cadat. copia affecta

tivebreuilo Pauca, sed optima dic, heus tu breuitatis ama-
quentiam. Ornatumq; grauē ppria verba gerant. (tor
Simplicitas aderit, nesis obscurus. Ero (inqs)
Frigidus, affectus dum mihi nullus adest.
Suppleat hūc dignis a rebus aculeus ortus
Infixusq; animis. Atticus atq; lepos.
Postremo caueas ne, dum breuiora capeffis,
Prætereas, quod erat cunq; necesse loqui.
Copiæ amator aget contra. Res, verba, figuras
Deliget, ac ratio nulla futura leuis.
Non hebes exemplum, sententia frigida, iusto
Longior excursus, tempore & absq; suo
Nequa figura nimis durū affectetur in vsum,
Confusum turbet plurima iuncta nihil.
Ordinis ergo tibi ratio sit summa tuendi.
Tædia iucundæ res, variæq; leuent.
Per nitidas dices varia & iocunda figuras,
Qua moueas risum Tullius arte docet.
Cum teneant etiam varias exordia formas,
Et reliquæ partes ante parasse decet.
Verum nemo locos foecundos censeat omneis,
Vinq; exaugendi semper inesse parem.
argumētis Quos natura facit steriles, trāsmittere præstat
cūda et steri Ingenij vires ni libet exerere.
lia nō eodē Ex musca hīc fatias elephātū, vt laudib. est, q
modotractā Caluitium, febrim, stultitiamq; vehat.

Ast vbi seria res agitur non absq; periclo,
Ex causæ statuas vtilitate modum.

da, & loci iti
de singuli.

FINIS.

Chria est comemoratio brevis, a
licuius personæ factum, vel dic-
tum apte referēs. Dicta autem
est quod sit utilis. Et Chriarum
aliæ verbales sunt, aliæ actiuæ,
aliæ mixtæ. Verbales sunt, quæ utilitatem ora-
tione demonstrant, Vt, Plato dixit, virtutis ra-
mos, è laboribus atq; sudoribus produci. Acti-
uæ sunt, quæ actionem aut factum solum recē-
sent, vt Pythagoras interrogatus, quāta nam
esset hominum vita, Cum per tēporis breuius
spacium se cōspiciendum exhibuisset, latebras
petijt, humanā mēsuram ex momētaneo cōs-
pectu designans. Mixtæ, quæ ex vtriusq; cōflatæ
sunt, oratione & actione, vt Diogenes cum vi-
disset adolescētulum lasciuientem ac indecor-
re segerētem, pedagogum illius baculo percul-
sit, superaddens, quid talia doces aut sic instru-
is? Chriam vero conficies hisce capitibus, atq;
tractabis á

Laudatiuo,
Paraphrastico,
Causa,

Parabola,
Exemplo,
Testimonio veterum,

Con

Contrario, Breui Epilogo.

EXEMPLVM VERBALIS CHRIE

Argumentum.

I Socrates doctrinæ radicem amaram esse dicebat, fructus vero dulces.

ΕΓΚΩΜΙΑΣΤΙΚΟΝ.

MERITO Laudandus est Isocrates, propter eximiam dicendi facultatē, qua sibi nomen clarissimum comparauit, & quāta vis eloquētiæ esset, ipsam exercendo demonstrauit, eāq; illustrē fecit, non ipse ab illa illustratus. Quibus autem vel reges admonens, vel instituens priuatos, bene de hominū vita meruit, longū esset recēdere. Verum quod de eruditione protulit, haud ab refuerit commemorare.

ΠΑΡΑΦΡΑΣΤΙΚΟΝ.

Amator, inquit, eruditionis, a laboribus auferatur, sed laboribus desinentibus in utilitatem, quod quam philosophice dictū ab eo sit, hinc licet perspicere.

ΤΟ ΤΗΣ ΑΙΤΙΑΣ.

Qui enim bonarum artium amore capiuntur, hi sane cum professoribus, ac ducibus studiorum conuersantur, ad quos accedere, vt formidulosum est, ita relinquare stultissimum. Et pueri quidem nunquam metu vacāt, & cum ad
sunt

APH THONII.

sunt præceptores, & cum venturos expectant. Succedunt præceptoribus pædagogi, visu terribiles, sed cum verberibus sæuiunt formidabiliores. Qui etiam priusquam verberent timentur. Metum punitio subsequitur, dum omnia puerorum errata vindicant, & recte facta, opera virtutis, tanquam adea nati sint, exactissime requiruntur. Iam vero pædagogis ipsis sunt molestiores asperioresque patres in deambulationes, atque vias inquirentes, & vetantes in publicum egredi, forum ipsum habentes suspectum. Quod si opus fuerit in filios animaduvertere, ita excadescunt, ut naturæ obliuiscantur, nec se parêtes esse meminerint, verum huiusmodi rebus exercitatus puer, cum in virum euaserit, merita coronatur virtute.

ΕΚΤΟΥ ΕΝΑΝΤΙΟΥ.

A cōtrario. At qui veritus ista, fugerit magistros, deuiterit parêtes, & pædagogos fuerit auersatus, prorsum eruditionis expers, scientiā priuabitur. Nam metum declinans, simul cum ipso doctrinam relinquet. Hæc igitur omnia Isocratem sentire persuaferunt. Eruditionis radicem amarā esse.

ΠΑΡΑΒΟΛΗ.

A simili.

Nam quemadmodum agricolæ summo cum labore

PROGYNASMATA.

bore terræ semina mādāt, fructus vērō maiore
cū voluptate colligūt, ita q̄ ad studia accingun-
tur, sibi laboris multi comitē gloriam cōparāt.

ΠΑΡΑΔΙΓΜΑ.

Respice Demosthenis vitam, qui vt orato-
rum omnium laboriosissimus, ita clarissimus e-
uasit, qui fuit adeo studijs intentus, vt comam
natiuum capitis ornamentum, exeundi potes-
tatem sibi præripiendo, detonderet, ratus id
pulcherrimum decus, quod a virtute prouenif-
set. Quæ igitur alij profundunt ad volupta-
tes, ille continuis lucubrationibus impendit.

Ab exēplo.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΠΑΛΑΙΩΝ.

Id circo præclare hoc (vt omnia) Hesiodus ait,
Asperā esse ad virtutē viā, cacumē vero molle.
Nā idem quod Isocrates ptulit. Hesiodus enim
viā, Isocrates autē radicem appellauit, diuersis
verbis eādē vterq; sententiam demonstrantes.

A testimo-
nio veterū.

Quæ si recte cōsidērabimus, meritis laudibus
euehemus Isocratē, vt qui sapiēter de eruditio-
ne conscripserit optima.

Epilogus.

ΧΡΙΑΕ ΑΤΙΒΑΕ ΕΧΕΜ

plum iuxta præscriptos Aphthonij Lo-
cos tractatum, studio exercendi.

ΑΡΓΥ

Cum patrem videret mortuum Ioseph, flē-
ruit super faciem eius, & deosculatus est eum,
Genesis. I.

Ab encomio facientis oxordium.

Quis non laudibus condignis euehere stude-
at, factū hoc egregium viri sanctissimi Ioseph,
quo præclarum eximiae pietatis specimē exhibuit,
atq; virtutis exēplū, nō oretenus, sed pleno
charitatis opere defunctū parētē psecutus

AB EXPOSITIONE.

Cum benedixisset nepotibus suis Iacob ægro-
tus, ac imposuisset finem mādātis, quibus fili-
os instruebat, collegit pedes suos super lectu-
lum, diemq; suum obiit. Quod cernens Ioseph,
corruit super defuncti parentis charissimi vul-
tum, ac mortuum defleuit. Quo facto vir pijs-
simus admonuit nos, vt nobis charos, vita de-
functos lugeamus, non tamen vt Ethnici, nul-
lam spem habentes.

A CAUSA.

Quippe hanc vim non solum hominibus, sed
& iam feris indidit ac ingenuit diuina potes-
tas, vt dissolutionem naturæ perhorrescant, ac
ipsa relinquenda luce moueāt, & discessu a suis
agnatur.

